

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені
М.І. Долішнього НАН України»**

**МІГРАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ
ТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ
(РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)**

Науково-аналітичне видання

Львів 2020

УДК 331.55-053: [373.5+377+378] (477.8)

М - 57

Рецензенти:

Давимука С.А. – доктор економічних наук, професор
Пачковський Ю.Ф. – доктор соціологічних наук, професор,
академік Академії наук вищої школи України

Міграційна активність студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України (результати соціологічного дослідження) : науково-аналітичне видання / за ред. д.е.н., проф. Васильціва Т. Г., д.е.н. Риндзак О. Т. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів. 2020. 60 с.

У науково-аналітичному виданні на основі аналізу даних соціологічного дослідження Карпатського регіону України, проведеного працівниками відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», обґрунтовано основні параметри обстеження міграції та характеристики вибіркової сукупності респондентів з репрезентативністю Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської і Чернівецької областей. Визначено засадничі терміни та поняття міграційної активності молоді, відображено результати ідентифікації реалізованої та потенційної міграційної активності учнів та студентів випускних класів навчальних закладів різних ступенів акредитації, визначено і охарактеризовано ключові чинники міграційної активності молодого покоління з метою вироблення нових механізмів ефективізації її регулювання.

Науково-аналітичне видання розраховане на науковців та практиків у сфері демографії, соціальної економіки і політики, ринку праці, регіональної економіки, державного управління, а також експертів, залучених у політичну та громадську діяльність – широкого кола осіб, які виявляють інтерес до вирішення проблем міграції.

ISBN 978-966-02-9480-6

©Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2020

Зміст

Вступ	4
1. Визначення засадничих термінів і понять.....	7
2. Основні параметри соціологічного дослідження. Характеристика вибіркової сукупності	8
3. Міграційний досвід (реалізована міграційна активність) молоді.....	13
4. Потенційна міграційна активність студентів та учнів.....	17
5. Чинники міграційної активності молодого покоління.....	24
Висновки та рекомендації	30
Додатки	34

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації, зближення національних систем освіти та зайнятості, інформатизації всіх сфер суспільного життя, розвитку інфраструктури переміщень об'єктивно усуваються інституційно-адміністративні та інші бар'єри руху міграційних потоків, що приводить до підвищення рівня міграційних налаштувань населення, зростання потенційної та реалізованої міграційної активності, особливо найбільш мобільної соціально-демографічної групи – молоді, яка активно бере участь у міграційних процесах.

Молодь є найбільш перспективним, потужним чинником демографічного, соціально-економічного, інноваційного та інтелектуального розвитку будь-якої країни. Безумовно, що кожне суспільство зацікавлене у збереженні, примноженні та найбільш продуктивному використанні потенціалу молоді. В умовах євроінтеграції України та, водночас, наявності у нашій державі низки проблем економічного, політичного, безпекового характеру виникає загроза міграційних втрат молодого покоління. У цьому контексті гостро постає необхідність ефективного регулювання міграції населення з урахуванням особливостей мотиваційних чинників та загроз міграції молоді.

Останнім часом спостерігається зміна соціально-демографічної структури міграційних потоків, зокрема збільшується частка осіб молодого віку як у процесах зовнішньої трудової, так і освітньої міграції. Обсяги освітньої міграції молоді областей Карпатського регіону за 2000-2018 рр. зросли більше ніж у 4 рази, а частка осіб у віці до 35 років у віковій структурі мігрантів досягла 40 %. Посилюються й настрої української молоді відносно навчання у закордонному середовищі, а також подальшого працевлаштування українських студентів за кордоном.

Розробка дієвих механізмів регулювання міграційних процесів вимагає вивчення не лише існуючих тенденцій, а й виявлення основних мотивів, потенційних напрямів міграції та оцінювання можливих ризиків і загроз, пов'язаних із нею. Важливим способом отримання інформації щодо цих та інших аспектів є застосування методів та інструментів соціологічних наукових

досліджень.

Вказане обумовило необхідність проведення соціологічного дослідження серед учнівської (учні випускних класів ЗЗСО) та студентської (учні та студенти випускних курсів ЗПТО та ЗВО) молоді областей Карпатського регіону України (Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська та Чернівецька області) з метою виявлення схильності та готовності до зовнішньої міграції, причин та чинників, які її обумовлюють. Опитування проводилося працівниками відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» у вересні-жовтні 2019 р. Результати опитування є вагомим інформаційно-аналітичним підґрунтям для моніторингу стану міграційної активності молоді, а також формування інструментів та засобів державної регіональної міграційної політики її регулювання в системі заходів зі збереження та розвитку людського потенціалу України та її регіонів.

Фокусування уваги на міграційній активності молоді безпосередньо Карпатського регіону дозволило висвітлити актуальність, прикладний характер та важливість результатів соціологічного дослідження в системі формування нової регіональної міграційної політики в Україні, адже найбільший відтік населення за кордон сьогодні відбувається саме зі західних областей країни, серед яких Карпатський регіон у цьому стосунку займає провідні позиції. Це пов'язано і з геополітичним розташуванням та близькістю до кордонів ЄС, і ментальною рефлексією щодо наближеності транскордонних регіонів, і зміною вектора трудової міграційної активності населення у напрямі Європейського Союзу.

Науково-аналітичне видання підготовлене авторським колективом у складі:

Васильців Т.Г., д.е.н., проф.;

Риндзак О.Т., д.е.н.;

Махонюк О.В., к.е.н.;

Семів Л.К., д.е.н., проф.;

Садова У.Я., д.е.н., проф.;
Левицька О.О., к.е.н.;
Мульська О.П., к.е.н.;
Теслюк Р.Т., к.геогр.н., с.н.с.;
Бачинська М.В., к.е.н.;
Біль М.М., д.е.н., с.н.с.;
Бідак В.Я., к.е.н., с.н.с.;
Бараняк І.Є., к.е.н..

Наукове видання підготовлене у межах виконання НДР «Міграційна активність населення Карпатського регіону» (номер державної реєстрації 0119U002010).

1. Визначення засадничих термінів і понять.

Активність – від латинського «activus», що у перекладі означає «діяльний, енергійний». Вживається для позначення діяльного стану, участі у чомусь, здатності діяти і як протиставлення поняттю «пасивність».

Міграційна активність у широкому значенні цього слова характеризує міру здатності особи до участі у міграційних процесах. Означає не лише просторове переміщення населення між населеними пунктами, а й прийняття рішення, підготовку до такого руху, а також процеси адаптації у приймаючому соціумі, повернення та реінтеграції. Розрізняємо реалізовану (власне міграційне переміщення) і потенційну міграційну активність.

Міграційна установка – психологічний регулятор поведінки людини; диспозиція, схильність особистості (групи осіб) до реалізації потенційної міграційної активності у певній ситуації чи за відповідних умов.

Міграція – це територіальне переміщення населення між адміністративними районами, населеними пунктами в межах однієї країни чи через державні кордони, не залежно від мети, тривалості чи регулярності.

Потенційна міграційна активність – нереалізована міграційна активність, яка включає три рівні: позитивне ставлення до міграції, схильність до неї; прийняте рішення щодо міграції, психологічний стан готовності людини до виїзду з певного населеного пункту, переселення; діяльність, пов'язана з підготовкою до здійснення міграційного переміщення.

2. Основні параметри соціологічного дослідження. Характеристика вибіркової сукупності.

Об'єкт дослідження: студенти випускних курсів закладів вищої і професійно-технічної освіти та учні випускних класів закладів загальної середньої освіти Карпатського регіону України.

Мета дослідження: визначити реалізовану та потенційну міграційну активність студентської та учнівської молоді Карпатського регіону.

Метод збору первинної інформації: опитування шляхом самозаповнення анкет (self-administered).

Тип вибірки: багатошаблева комбінована “гніздова”.

Дизайн вибірки. В об'єкті виділено три групи:

I – Студенти випускних курсів закладів вищої освіти (ЗВО);

II – Учні випускних курсів закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО);

III – Учні випускних класів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Необхідний обсяг вибіркової сукупності для кожної групи визначено за формулою¹:

$$n = \frac{t^2 \sigma^2}{\Delta^2}, \quad (1)$$

де t – коефіцієнт довіри – квантиль розподілу ймовірностей, який визначають на підставі прийнятої ймовірності гарантування результатів за табличними значеннями функції $\Phi(t)$ у випадку нормального розподілу даних, або за розподілом ймовірностей Стюдента;

σ^2 – дисперсія частки середнього значення ознаки;

Δ – прийнята гранична похибка вибірки.

При $P=0,954$ (Р-ймовірність гарантування результатів), $t=1,96$ (значення знайдено за таблицею нормального розподілу).

$\sigma^2=pq=p(1-p)$, де p – частка значень альтернативної ознаки. Оскільки на етапі визначення необхідного обсягу вибірки p є невідомою, то її приймають

¹ Методологія наукових досліджень у статистиці: навч. посібник [С.О. Матковський, М.Л. Вдовин, О.С. Гринькевич]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 378 с. – С.262-263.

рівною 0,5 (оскільки при такому значенні можлива найбільша дисперсія частки альтернативної ознаки). Отже, якщо $p=0,5$, то $\sigma^2=0,5 \times (1-0,5)=0,25$.

При граничній похибці вибірки $\Delta=0,05$ знаходимо необхідну кількість у кожній групі:

$$n = \frac{(1.96)^2 \times 0.25}{(0.05)^2} = 400 \text{ осіб.}$$

Загальний обсяг вибіркової сукупності для трьох груп: $400 \times 3 = 1200$ (осіб).

На першому щаблі відбору було здійснено квотування за часткою випускників навчальних закладів окремої області у загальній кількості випускників Карпатського регіону (у межах кожної групи). Наприклад, за даними Державної служби статистики України, найбільша кількість випускників ЗВО Карпатського регіону припадає на Львівську область (58 %), а найменша – на Закарпатську (10 %). Зі збереженням відповідних пропорцій у вибірковій сукупності було обчислено необхідну кількість респондентів для кожної області у межах кожної групи (табл.1-3).

Таблиця 1

Розрахункова кількість респондентів I групи для областей Карпатського регіону

Області	Пропорції генеральної сукупності, %	Кількості осіб, яких потрібно опитати, осіб
Закарпатська	10	40
Івано-Франківська	20	80
Львівська	58	232
Чернівецька	12	48
Всього	100	400

Таблиця 2

Розрахункова кількість респондентів II групи для областей Карпатського регіону

Області	Пропорції генеральної сукупності, %	Кількості осіб, яких потрібно опитати, осіб
Закарпатська	12	48
Івано-Франківська	20	80
Львівська	54	216
Чернівецька	14	56
Всього	100	400

Таблиця 3

Розрахункова кількість респондентів III групи для кожної області Карпатського регіону

Області	Пропорції генеральної сукупності, %	Кількості осіб, яких потрібно опитати, осіб
Закарпатська	23	92
Івано-Франківська	23	92
Львівська	40	160
Чернівецька	14	56
Всього	100	400

На другому щаблі для перших двох груп (для студентської та учнівської молоді ЗВО і ЗПТО) було відібрано найбільші навчальні заклади (у яких зосереджена найбільша кількість випускників). На третьому щаблі основною ознакою відбору стала галузь знань. Зокрема, до вибірки за відповідною квотою потрапили групи тих спеціальностей, що мають найбільшу кількість випущених студентів. Кількість опитаних в межах кожної спеціальності визначалась пропорційно до частки випускників кожної з них. Так, статистика фіксує найбільше випускників ЗВО за галузями знань: «освіта, педагогіка» (25 %), «управління та адміністрування» (23 %) та «право» (16 %). Трохи менше налічують «інженерія», «соціальні та поведінкові науки», «архітектура та будівництво» та ін. Стосовно до цієї пропорції, було розраховано необхідну для опитування кількість студентів відповідної спеціальності. Із застосуванням ймовірнісного відбору в одному навчальному закладі було опитано лише одну групу необхідної спеціальності.

Основною ознакою відбору на другому щаблі для третьої групи (учнів ЗЗСО) став тип населеного пункту: місто, село, селище міського типу. На наступному щаблі критерієм відбору став тип шкіл (гімназія, спеціалізована, загальна). Якщо у школі налічувалося більше, ніж одного випускного класу, то методом випадкового відбору обирався клас, у якому проводилось суцільне анкетування.

Загалом, було опитано 1341 особу у 16 ЗВО (517 осіб), 18 ЗПТО (402 особи) та 21 ЗЗСО (422 особи) Карпатського регіону України. Особи чоловічої

статі становили 36 % опитаних, а жіночої – 64 %. При цьому, у закладах загальної середньої освіти спостерігається така ж структура розподілу респондентів за статевою ознакою, як і в середньому в Україні (46 % – чол. до 54 % – жін.). У закладах професійно-технічної освіти вона дещо зміщується на користь жінок, які становлять майже 67 % опитаних. А у ЗВО їх частка сягає 73 % (табл.4).

Таблиця 4

Розподіл респондентів за статтю, %

Стать	ЗВО	ЗПТО	ЗЗСО	Загалом
Чоловіча	27,5	33,4	45,7	36
Жіноча	72,5	66,6	53,3	64
Всього	100	100	100	100

Більшість респондентів – це особи віком 16-24 роки; середній вік опитаних – 20 років. Переважно з них (90 %) – неодружені, лише 6 % – вже офіційно створили сім'ю, а близько 4 % перебувають у незареєстрованому шлюбі.

Таблиця 5

Рівень матеріального стану сім'ї респондентів, %

Варіанти відповіді	ЗВО	ЗПТО	ЗЗСО	Загалом
Не вдається забезпечити навіть повноцінне харчування	1,2	0,8	0,2	0,8
Вистачає грошей на повноцінне харчування, але оплата житла і комунальних послуг викликає певні труднощі.	5,0	9,4	3,2	5,7
Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, але придбання одягу, взуття викликає певні труднощі	7,8	10,6	6,5	8,3
Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг та взуття, але придбання меблів чи побутових товарів (холодильника, пральної машини, телевізора) викликає певні труднощі	32,8	25,7	24,1	28,0
Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг, взуття, меблі, побутові товари, але на придбання цінних речей (машини, квартири) потрібно назбирати чи позичити.	44,9	44,4	45,8	45,0
Можемо дозволити собі все, що забажаємо	8,3	9,1	20,1	12,2
Всього	100	100	100	100

Рівень матеріального стану сім'ї респондентів є досить високим (табл.5). Так, майже половина учасників опитування (45 %) зазначила, що їхній сім'ї вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг, взуття,

меблі, побутові товари. Лише придбання цінних речей (машини, квартири) викликає певні труднощі (потрібно накопичити чи позичити гроші).

Майже кожен десятий респондент відповів, що може дозволити собі все, що забажає. Примітно, що таку відповідь учні шкіл обирали удвічі частіше, ніж представники інших груп. Придбання меблів чи побутових товарів (холодильника, пральної машини, телевізора) викликає певні труднощі у 28 % опитаних, придбання одягу чи взуття – у 8 %, а оплата житла і комунальних послуг – у 6 %. Частка респондентів, котрим не вдається забезпечити навіть повноцінне харчування, є досить незначною і становить 0,8 % учасників дослідження.

Аналіз самооцінки матеріального стану сім'ї респондентів у розрізі областей Карпатського регіону показав, що найвищою вона є у представників молоді Івано-Франківської області. Так, жоден з учасників опитування не обрав відповіді, що позначає неможливість забезпечити навіть повноцінне харчування. Водночас, частка осіб, котрі зазначили, що можуть дозволити собі все, що забажають, становить майже 16 % опитаних у цій області, у той час як в інших областях – приблизно по 10 %. Протилежною виявилась ситуація у Закарпатській області. Так, перший варіант відповіді (див. табл.5) обрало майже 2 % опитаних цієї області, останній – 9,6 %. Аналіз динаміки середньомісячної заробітної плати в Україні за останніх десять років у регіональному розрізі показав, що і в Івано-Франківській, і в Закарпатській області цей показник був дещо нижчим від середнього. Зауважимо, що в Івано-Франківській області коефіцієнт міграційного приросту останніми роками був позитивним, а у Закарпатській – негативним. Це наштовхує на висновок про те, що не лише рівень оплати праці, а і його суб'єктивне сприйняття, рівень потреб та запитів населення впливають на міграційну активність. Однак, цей аспект потребує детальнішого вивчення.

3. Міграційний досвід (реалізована міграційна активність) молоді.

На початковому кроці дослідження передбачалась спроба визначення рівня реалізованої міграційної активності молодіжної верстви населення. Результати показали, що більшість опитаних молодих осіб побувала за кордоном впродовж останніх п'яти років. Їх частка становить 62 %, а тих, котрі ніколи не виїжджали за межі своєї країни, – 38 %.

У розподілі відповідей на питання щодо міграційного досвіду було зафіксовано певні відмінності між групами респондентів (Рис.1). Так, якщо серед студентів ЗВО лише 23 % зазначили, що ніколи не були за кордоном, то серед студентів ЗПТО ця частка становила вже 48 % і 47 % – серед учнів ЗЗСО. Так само більшою є частка студентів ЗВО, які декілька разів побували за кордоном (28 %) і майже однаковою для студентів ЗПТО та учнів ЗЗСО – 17 % та 16 % відповідно. Якщо часто їздять за межі України 16 % опитаних студентів вищих навчальних закладів і 10 % учнів шкіл, то серед випускників професійно-технічних закладів освіти цей показник є значно меншим і становить всього 6 %.

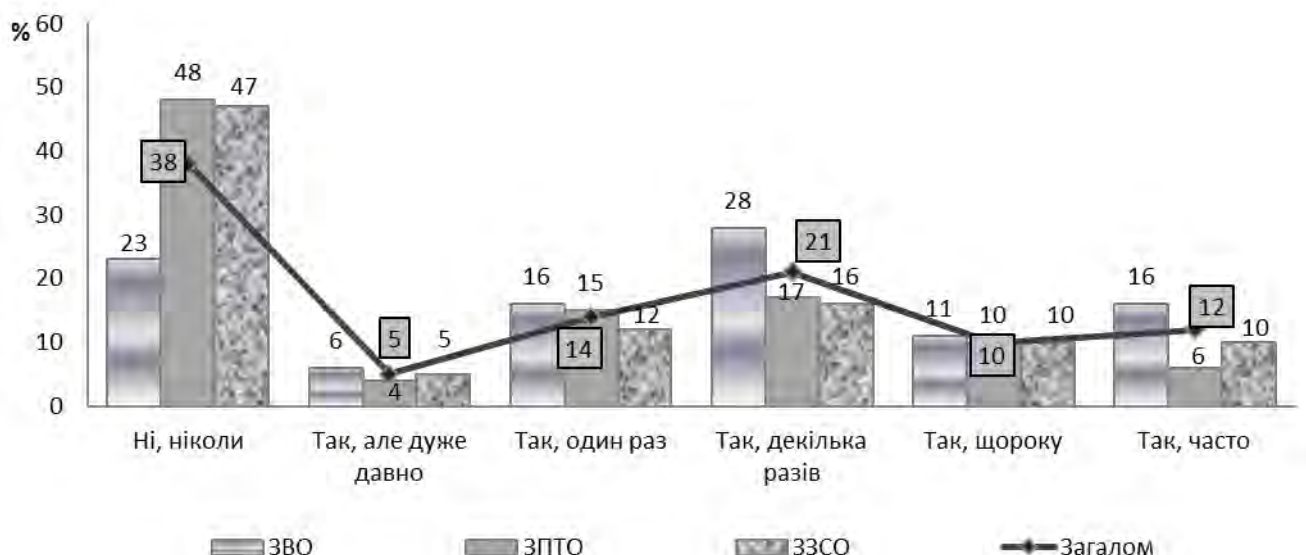

Рис.1. Відповіді на питання: «Чи були Ви за кордоном впродовж останніх п'яти років?»

Аналіз відповідей на запитання щодо міграційного досвіду молоді у розрізі областей виявив найнижчий його рівень в Івано-Франківській області. Наприклад, половина учасників опитування з означеного регіону ніколи не була за кордоном, у той час як у Закарпатській області частка таких осіб становила 32 %. Натомість, якщо часто були за кордоном 13 % респондентів Львівської та 12 % Закарпатської області, то в Івано-Франківській області цей показник є удвічі меншим і становить всього 6 %.

Необхідною умовою реалізації міграційних намірів особи є наявність у неї закордонного паспорта. Результати дослідження показали, що більшість його учасників (66 %) мають біометричний паспорт, 2 % – звичайний з діючими візами, а ще 4 % – звичайний без діючих віз (рис. 2). Судячи з відповідей на попереднє питання, близько 6% учнів та студентів Карпатського регіону України ще не скористались своєю можливістю виїзду за межі країни. Майже кожен четвертий респондент не має закордонного паспорта, але планує виготовляти.

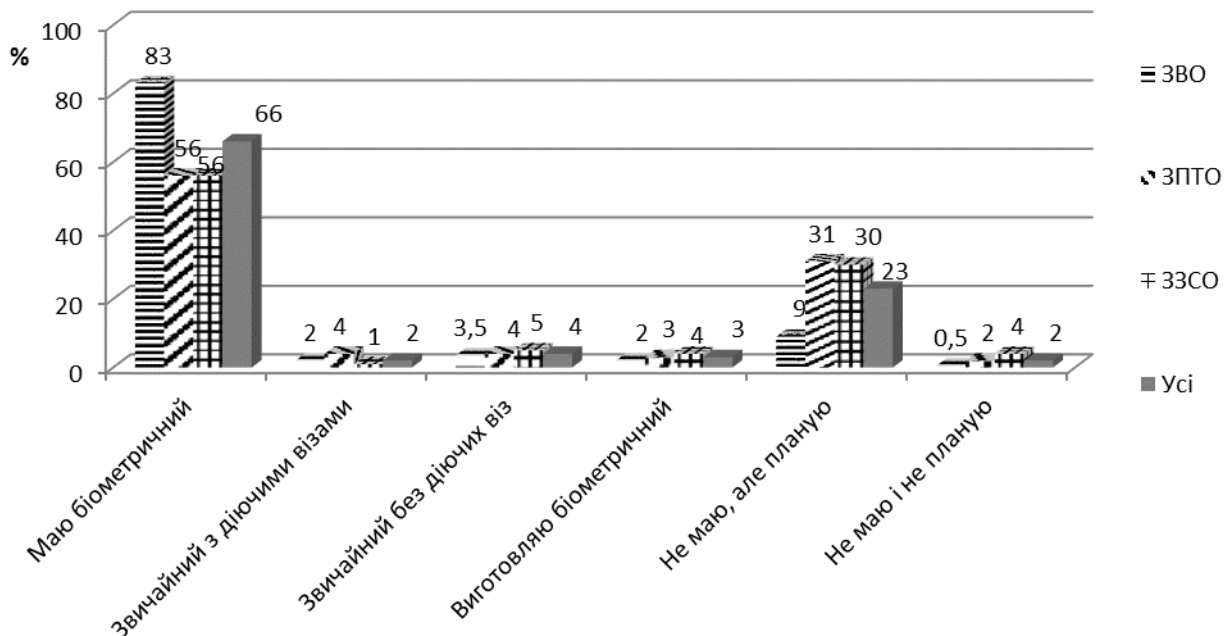

Рис. 2. Наявність закордонного паспорта в учнівської та студентської молоді Карпатського регіону України.

Частка осіб, котрі мають біометричний паспорт, найвища серед студентів ЗВО і становить 83 % цієї групи опитаних. У групах ЗПТО і ЗЗСО зафіксовано однакові показники – по 56 %. Такий результат здебільшого можна пояснити різницею у віці між представниками першої та двох інших зазначених груп. Однаковими серед ЗПТО і ЗЗСО також є частки осіб, котрі не мають закордонного паспорта, але планують його виготовити – 31 % та 30 %. Лише 2 % усіх респондентів не мають закордонного паспорта і не планують його виготовляти. Цей результат може слугувати підставою для висновку, що лише 2 % молоді досліджуваного регіону є байдужими до міжнародних поїздок. Цікаво зауважити, що серед представників студентства випускних курсів ЗЗСО цей показник є удвічі більшим від середнього за всіма групами і становить 4 %.

Лідуючі позиції серед країн призначення попередніх поїздок молодого населення Карпатського регіону України зайняли Польща, Угорщина, Туреччина, Єгипет, Німеччина та Чехія. При цьому 30 % респондентів вказували на попередні відвідини більш, ніж трьох країн ЄС. З пріоритетних варіантів основної мети поїздок опитаних були обрані такі: відпочинок, туризм (52 %) та відвідини родичів чи друзів (21 %). Частка осіб, котрі їздили на закупівлю товарів для особистого вжитку, становила 9 %, а з метою дрібної комерції – лише 3 %. Ще 8 % учасників опитування зазначили, що виконували роботи чи надавали послуги за кордоном. Серед респондентів, котрі їздили за кордон з метою відпочинку, туризму, відвідування родичів, друзів, найвищою є частка у Закарпатській області, яка становить 84 % опитаних цієї області, а найнижчою – в Івано-Франківській (58,6 %). Майже кожна десята особа Івано-Франківської області була за кордоном з метою виконання робіт, надання послуг, тоді як у Львівській та Чернівецькій областях цей показник є вдвічі меншим і становить по 5 %.

Аналіз результатів опитування у розрізі навчальних закладів дає підстави для висновку, що кожен десятий студент ЗВО та кожен двадцятий студент ЗПТО вже має досвід трудової міграції за кордоном. Частки осіб, метою

закордонних поїздок яких було навчання, практика чи спортивні змагання, виступи, становили по 7 % респондентів кожна. Найчастіше на навчання чи практику їздили учні ЗЗСО Львівської області (14 % опитаних цієї області). Такий результат можна частково пояснити тим, що до вибірки дослідження попало кілька шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови, учні яких часто залучаються до академічної мобільності.

На формування міграційного потенціалу молоді значний вплив має не лише власний міграційний досвід, а й досвід її найближчого оточення, перебування близьких, друзів за кордоном, на підтримку яких можна розраховувати при здійсненні міграційного переміщення. Тому, у процесі дослідження його учасникам було поставлено відповідне запитання (див.табл.6).

Таблиця 6

Відповіді на питання: «Чи хтось з Ваших рідних, близьких перебуває зараз за кордоном?», %

Відповіді	Області				Карпатський регіон
	Івано-Франківська	Закарпатська	Львівська	Чернівецька	
Так, мешкає близький родич (батько/мати, брат/сестра і т.п.)	25,5	22,1	18,6	30,6	22
Так, мешкають члени дальшої родини	34,5	36,8	40,1	43,7	38,8
Ніхто не проживає, але їздить на тимчасові заробітки	23,8	25,4	14,6	12	18,95
Ніхто не проживає і не їздить на заробітки, але їздили у минулому	10,8	5,9	10	8	8,7
Ніхто не проживає і не їздить на заробітки за кордон	14,4	21,4	23,8	15,5	19,8

Результати опитування показали, що кожна п'ята молода людина Карпатського регіону України має близького родича, який мешкає за кордоном,

а близько 40 % – членів дальшої родини. Ще 19 % респондентів зазначили, що ніхто з їх родичів не мешкає за кордоном, але їздить на тимчасові заробітки, а у 9 % – їздили у минулому. Ці результати дають підстави стверджувати, що більшість студентської та учнівської молоді (90 %) має (або мали) дотичний стосунок до міжнародної стаціонарної чи тимчасової трудової міграції.

Респонденти, котрі мають близького родича чи члена дальшої родини, який мешкає за кордоном, переважають серед представників Чернівецької області (майже 74 % опитаних з цієї області). Водночас, Закарпатська область вирізняється частотою тимчасового заробітчанства родичів опитаних. Найбільше осіб, котрі стверджують, що не мають жодної рідні чи трудових мігрантів за кордоном серед членів родини, зафіксовано у Львівській області (24 %).

Отже, більшість молоді Карпатського регіону України вже має реалізовану міграційну активність. Частотою закордонних поїздок вирізняються студенти Львівської та Закарпатської областей. Основними причинами подорожей студентів та учнів за межі України були: відпочинок, туризм, а також відвідини родичів, друзів, знайомих. Попри свій юний вік, кожен десятий студент ЗВО вже має досвід трудової міграції за кордоном.

4. Потенційна міграційна активність студентів та учнів.

Програма дослідження потенційної міграційної активності молоді передбачала вивчення її трьох рівнів:

- перший – початковий, емоційний – характеризує бажання мігрувати, міграційні установки молоді, її загальне ставлення до міграції, схильність до неї;
- другий – проміжний – це внутрішня готовність мігрувати, прийняте рішення щодо міграції, наявність чітких міграційних планів;

- третій – діяльнісний, поведінковий – найбільш близький до здійснення власне міграційного переміщення, певні дії, пов’язані з підготовкою до міграції.

З метою вивчення міграційних установок молоді, було поставлено запитання: «Якщо б у Вас була можливість вибору, то чому б Ви надали перевагу?», де пропонувалось шість варіантів відповіді (Рис.3). При цьому, сформульовані в анкеті альтернативи дозволяють виявити різний ступінь вираження готовності мігрувати: від найвищого (висловлене бажання виїхати за кордон на постійне проживання) до нульового (відсутність бажання їхати за кордон навіть з пізнавальною чи розважальною метою).

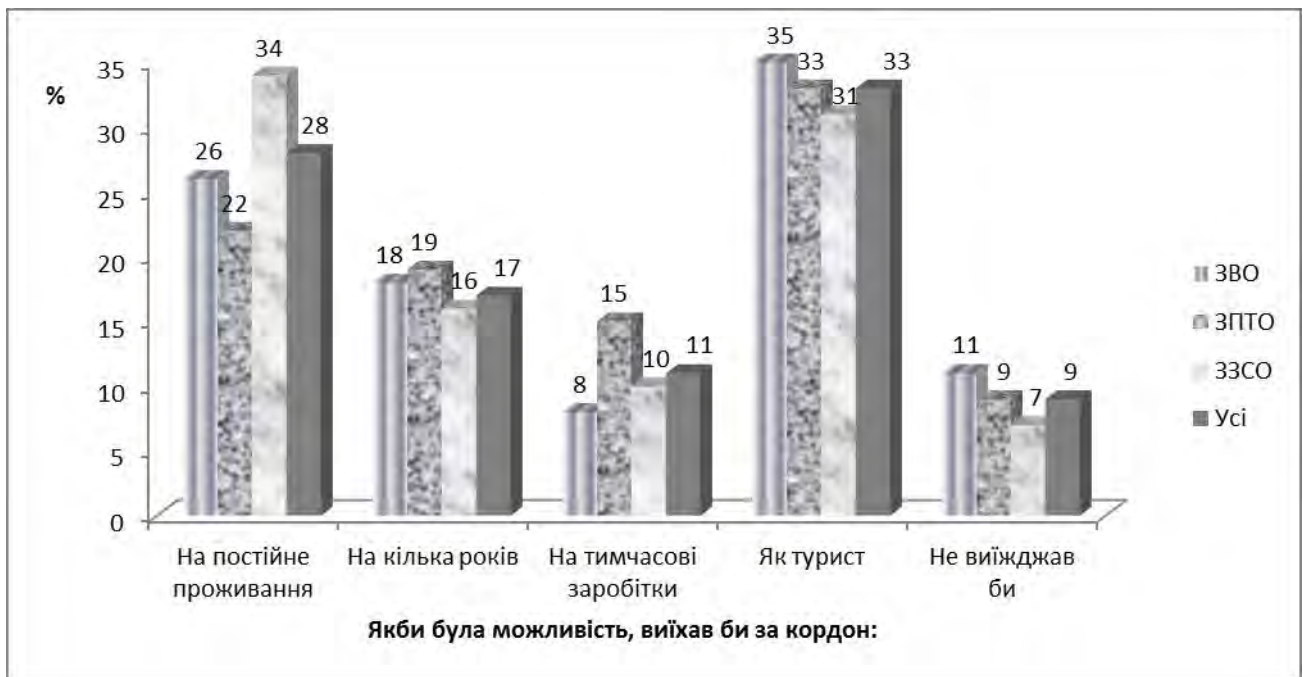

Рис.3. Міграційні преференції молоді Карпатського регіону України, % у межах кожної групи опитаних та загалом.

Результати дослідження показали, що більш, ніж чверть опитаних має бажання поїхати за кордон на постійне проживання. Найсильніше воно виражалось серед учнів шкіл, де кожен третій обрав цей варіант можливої міграційної активності. Частка осіб, які поїхали би на кілька років за кордон, щоб покращити своє матеріальне становище, становила 17 %. Тут не було виявлено суттєвих відмінностей серед різних груп опитаних. На тимчасові

заробітки за кордон поїхав би кожен десятий учасник опитування. Найбільша частка потенційних тимчасових заробітчани була зафіксована серед студентів ЗПТО (15 % з цієї групи обрали цей варіант), а найменша – серед студентів ЗВО (8 %). Найбажанішим варіантом потенційної міграційної активності стало висловлене прагнення поїхати за кордон у якості туриста. Його обрала третина усіх респондентів.

Підсумувавши частки осіб, котрі висловили бажання виїхати на постійне проживання, на кілька років та на тимчасові заробітки за кордон, отримаємо орієнтовну частку молоді, котра має позитивні міграційні установки. Вона становить 56 %. Отже, трохи більше ніж половина студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України є схильною до зовнішньої міграції.

Щоб виявити рівень внутрішньої готовності молоді до міграції, було поставлено запитання: «Чи плануєте Ви у найближчих 1-3 роки поїхати за кордон (не враховуючи туристичних поїздок)?». Менше половини учасників дослідження дали на нього негативну відповідь (Рис.4.).

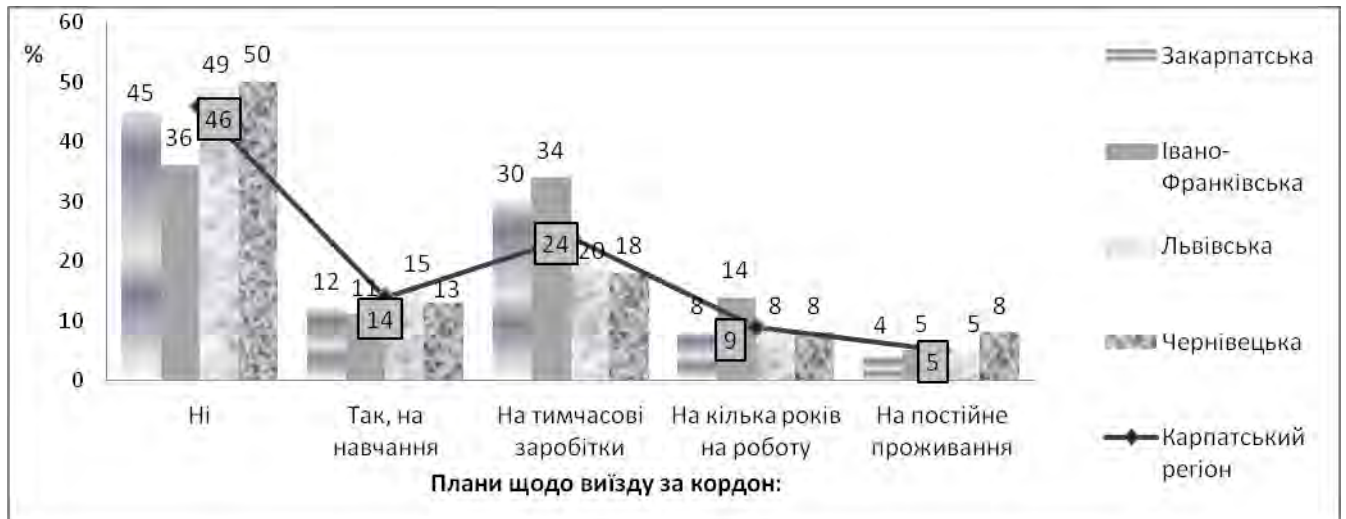

Рис.4. Міграційні плани молоді Карпатського регіону України, % у межах кожної області та регіону загалом.

Результати опитування показали, що на навчання за кордон планувало поїхати 14 % респондентів. На тимчасові заробітки – кожен четвертий опитаний, у тому числі, серед студентів ЗПТО – кожен третій. Зауважимо, що тут існують певні відмінності і між областями. Зокрема, частка вибору цього

варіанту відповіді серед молоді Івано-Франківської області становила 34 %, Закарпатської – 30 %, а Львівської і Чернівецької – 20 % і 18 %. Плани щодо поїздки за кордон на кілька років висловив майже кожен десятий респондент. Тут дещо вирізняється Івано-Франківська область, де частка таких осіб становила 14 %. На постійне проживання за кордон найближчим часом планує виїхати аж 6 % молоді Карпатського регіону. При цьому, найвищий їх відсоток зафіксовано у Чернівецькій області (8% опитаних цієї області), а найнижчий – у Закарпатській (4 %).

Світові дослідження свідчать про значний розрив між бажанням і готовністю мігрувати², тобто між першим і другим рівнем потенційної міграційної активності населення. У результатах проведеного опитування така закономірність зберігається лише стосовно стаціонарної міграції. Так, якщо бажання виїхати за кордон на постійне проживання висловило 28 % молоді, то чіткі плани щодо реалізації своїх намірів найближчими роками має 5 %. Підсумувавши частки осіб, котрі мають плани щодо виїзду на постійне проживання, на кілька років та на тимчасові заробітки за кордон, отримаємо трохи меншу частку (38,5 %) від тих, котрі лише висловили такі бажання (56 %). Однак, додавання відсотків тих, котрі планують поїхати на навчання, фактично зрівнює ці частки. Отже, результати не підтвердили висунуту у програмі дослідження гіпотезу про значно нижчий рівень готовності до міграції від схильності до неї.

Несподівано високою виявилася частка молоді, котра вже здійснювала певну підготовку для реалізації своїх міграційних намірів. Вона становить 38 % учасників опитування (Рис.5). Важливо зауважити, що значна кількість респондентів давала ствердну відповідь на питання щодо підготовчої діяльності, попри те, що на попереднє питання (планування поїздки за кордон) – негативну. У зв'язку з цим, можна припустити, що вибір ствердної відповіді щодо підготовки міграційного переміщення стосувався або попередніх, так і не

² Laczko, Frank, Jasper Tjaden, & Daniel Au. 2017. Measuring Global Migration Potential, 2010–2015. Data Briefing Series of IOM's Global Migration Data Analysis Centre. IOM's Global Migration Data Analysis Centre: Berlin. Available online: https://publications.iom.int/system/files/pdf/gmdac_data_briefing_series_issue_9.pdf

реалізованих намірів респондентів, або ж тих, що будуть реалізовані у подальшому майбутньому, а не найближчих 1-3 роки.

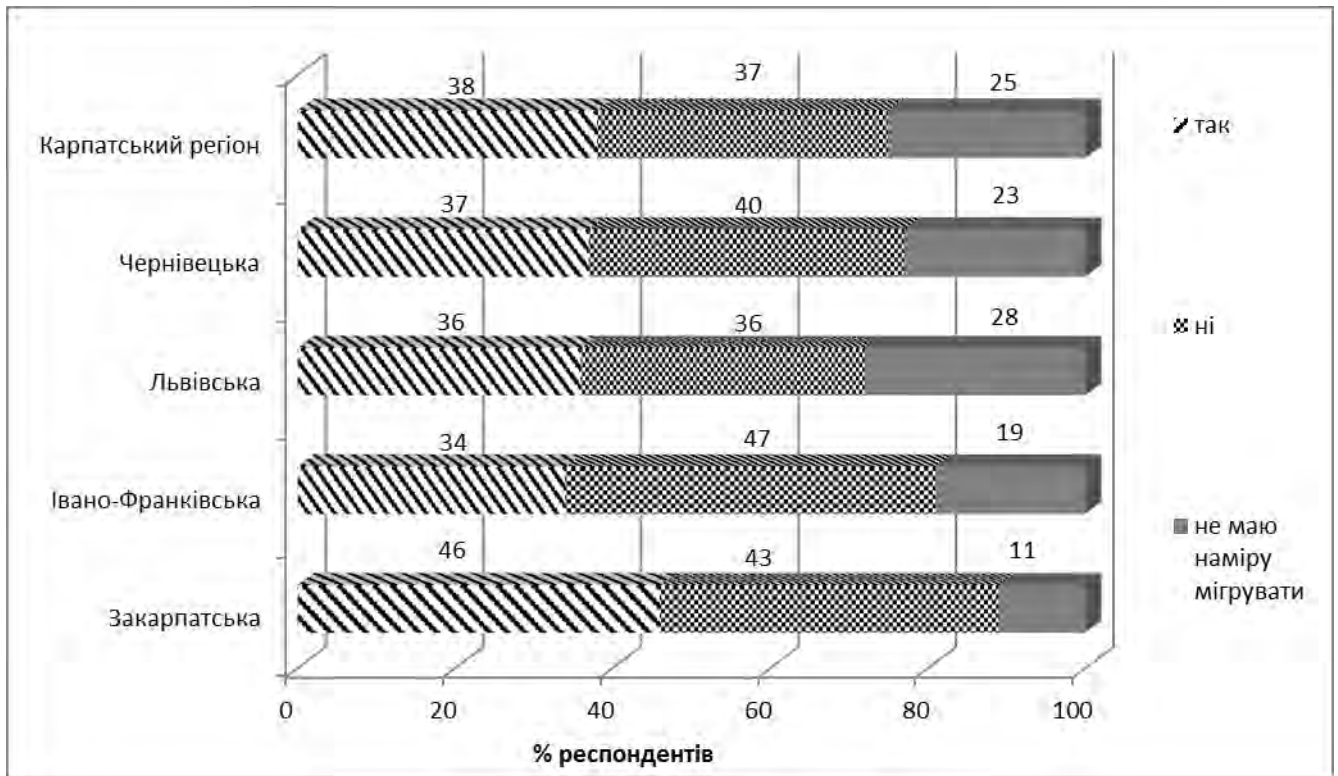

Рис.5. Міграційна підготовка молоді Карпатського регіону України, % у межах кожної області та регіону загалом.

У відповідях на питання щодо здійснення підготовки для реалізації міграційних планів не було зафіксовано суттєвих відмінностей між групами опитаних у розрізі закладів навчання (ЗВО, ЗПТО та ЗЗСО). Щодо відмінностей між областями Карпатського регіону, то тут вирізнялася лише Закарпатська область, де 46 % дали ствердну відповідь на це запитання, що на 8 відсоткових пунктів більше від середнього показника (Рис.5).

У процесі вивчення потенційної міграційної активності молоді учасникам дослідження було також поставлене запитання щодо країни, яка відповідає їх уяві про сприятливі умови працевлаштування. Перші дві рангові позиції за частотою вибору зайняли Німеччина (20,4 %) та США (14 %). Позитивним видається той факт, що кожен десятий респондент такою країною вважає Україну.

Додатковим джерелом інформації про міграційні наміри молоді послуговували її відповіді на запитання щодо планів після закінчення навчального закладу. Частки респондентів, котрі планують їздити на тимчасові заробітки, виїхати на тривалий час, на постійне проживання та на навчання за кордон, розподілились майже однаковою мірою: 10 %, 12 %, 13 % та 15 %. Отже, загалом половина студентів випускних курсів та учнів випускних класів відповідних навчальних закладів Карпатського регіону України бачить своє майбутнє за межами країни. Водночас, половина учасників опитування зазначила, що буде продовжувати навчатися в Україні, більшість з яких – це учні ЗЗСО (76 %). Позитивним є те, що кожний четвертий з молодих респондентів планує розпочати власну справу. Цей аспект важливо врахувати при розробці відповідних заходів міграційної та пов'язаних із нею напрямів державної політики.

Переїхати жити і працювати в інший регіон України планує загалом тільки 7 % опитаних, а їздити туди на тимчасові заробітки – лише 1,2 %. Тобто внутрішня міграція не є популярним варіантом міграційної активності молоді. Підтвердженням цього слугує і те, що у процесі опитування при необхідності вписати область України, куди б респонденти погодились переїхати, третина обрала варіант «жодна». Одночасно найбільш привабливими виявилися міста: Київ (27 %), Львів (16 %) та Вінниця (10 %). Решта відповідей розпорошились між іншими містами від 1,8 % (Одеса) до 0,1 % (Житомир). При цьому, ніхто не вписував області, а виключно назви міст – обласних центрів.

Наявність високооплачуваного місця праці є найбільш притягальним чинником, здатним спонукати молодь до переїзду в іншу область України. На нього вказала майже половина опитаних (46 %). Частка осіб, яких привабили би перспективи кар'єрного зростання, становила 37 %. Кращі можливості відкриття власної справи могли б стати стимулом для переїзду для 18 % опитаних. Ще 14 % учасників дослідження відповіли, що їх нічого не може спонукати до переїзду в інші області.

Очевидно, що лібералізація візового режиму або його скасування між окремими країнами (чи їх групами) спрощує міжнародні переміщення населення, покращує можливості для подорожей, навчання, працевлаштування за кордоном. Тому ставлення студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України до запровадження безвізового режиму України з країнами ЄС може слугувати, на наш погляд, додатковим непрямым індикатором ступеня її зацікавленості участю у процесах міжнародної міграції. Так, результати опитування показали, що більшість респондентів (78 %) оцінюють цю подію цілком позитивно, а ще 17 % – скоріше позитивно (рис.6). Частка осіб, котрі дають цілком чи частково негативну оцінку запровадженню безвізового режиму, у підсумку ледве сягає 2 %. Лише 3 % учасників опитування байдуже поставились до цієї події.

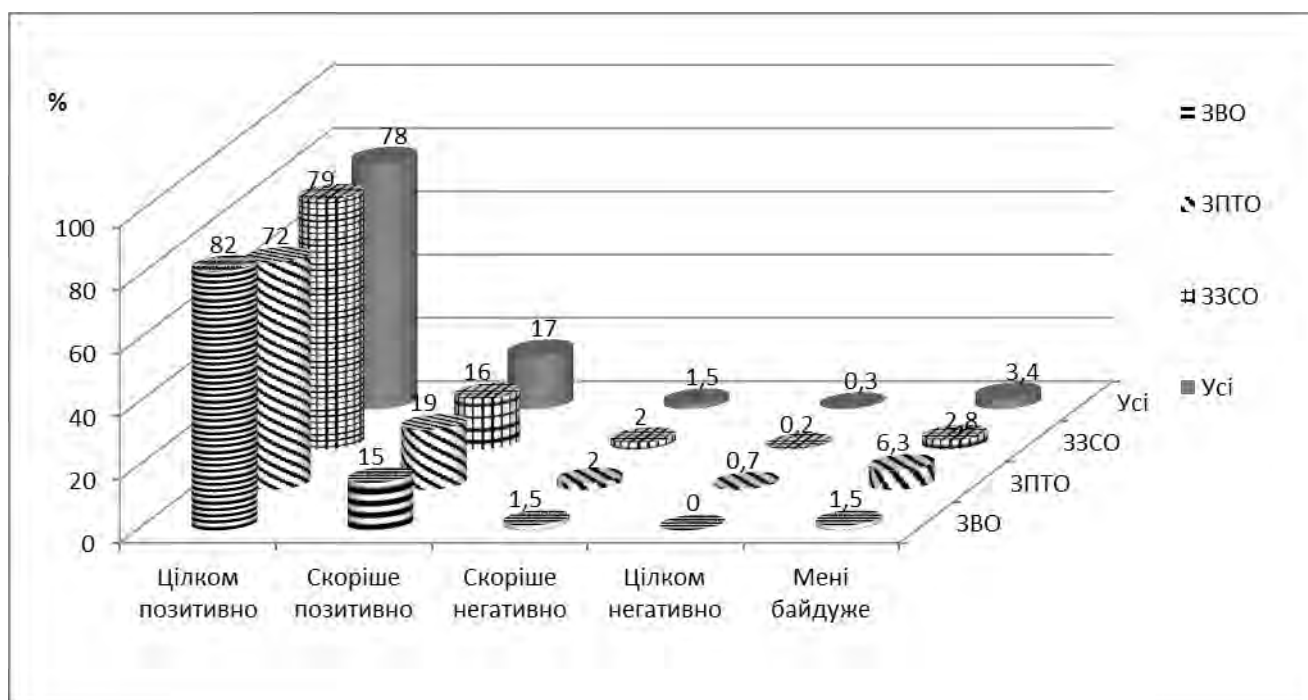

Рис. 6. Оцінка респондентами запровадження безвізового режиму України з країнами Європейського Союзу.

Цілком позитивне ставлення до запровадження бзевізу найбільше демонструє молодь ЗВО (82 % цієї групи опитаних). Найнижчим цей показник є серед здобувачів професійно-технічної освіти, який становить 72 %.

Водночас, серед цієї групи опитаних (учні ЗПТО) найвищою є частка осіб, котрі байдужі до цієї події. Вона становить 6,3 % проти 1,5 % студентів ЗВО.

Важливою передумовою, додатковою сприятливою обставиною для реалізації міграційних прагнень молоді є її володіння іноземними мовами. Результати дослідження показали, що більшість учасників опитування (65 %) вільно володіє російською мовою, а решта – читає і може розмовляти. Про вільне володіння угорською мовою повідомив кожен четвертий учасник опитування, англійською – лише 13 %; румунською та німецькою – 8 % та 7 % відповідно.

Отже, результати соціологічного опитування виявили високий рівень потенційної зовнішньої міграційної активності студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України. Така ситуація на сьогоднішній день набуває загрозливих масштабів, тому вимагає адекватних заходів міграційної та пов'язаної з нею інших напрямів державного та регіонального реагування (політики зайнятості, економічної, освітньої, гуманітарної та ін.). Окрім того, практично невикористаним залишається ресурс внутрішньої міграції населення. Це викликає необхідність розробки механізмів для її активізації, зокрема з урахуванням високого підприємницького потенціалу молоді, її основних потреб та інтересів.

5. Чинники міграційної активності молодого покоління.

Формування ефективних механізмів регулювання міграційних процесів передбачає врахування чинників виїзду населення з України (з подальшим на них впливом). На думку молоді Карпатського регіону, такими чинниками на сьогоднішній день є: низький рівень оплати праці, безробіття та економічне становище, загальна бідність населення. Низький рівень оплати праці став також основною причиною можливої міграції самих респондентів. Так, відповідаючи на запитання: «Що саме могло б змусити Вас особисто виїхати за

кордон на постійне місце проживання?», цей варіант відповіді обрала половина усіх учасників дослідження (Табл.7). Кожен третій вказав на відсутність роботи в Україні, а також на відсутність стабільності та впевненості у майбутньому. Окрім того, виявилось, що вагомою для молоді є професійна реалізації та умови праці. При недостатній можливості їх забезпечення за кордон готові виїхати більше чверті опитаних.

Таблиця 7*

Можливі спонукальні чинники до виїзду за кордон на постійне місце проживання молоді Карпатського регіону України, % респондентів кожної області та регіону загалом

Чинники	Області				Карпатський регіон
	Закарпатська	Івано-Франківська	Львівська	Чернівецька	
Низький рівень оплати праці	58,3	56,3	45,8	54,8	50,9
Відсутність роботи в Україні	34,6	50,9	28,2	38,4	34,7
Відсутність стабільності і впевненості у майбутньому	43,3	26,5	30,6	33,6	32,6
Недостатня можливість професійної реалізації, погані умови праці	23,8	28,3	27,5	28,4	27,4
Війна	19,9	20,1	22	20,93	21,5
Погіршення загальної економічної ситуації в країні	21,5	20,6	21,5	21	21,2
Високий рівень корупції	20,5	13	15,8	10	15,4
Житлові проблеми	3,6	3,3	5,6	6,9	5,1
Не виїжджав би за кордон за жодних обставин	5,2	4,23	9,2	5,7	7,1

* чинники проранжовано від найбільш до найменш вагомих (за частотою отриманого вибору) за останнім стовбцем. Можна було обирати кілька варіантів.

Результати відповідей на це запитання у регіональному розрізі показали деякі особливості певних областей (вони відзначені затонованими клітинками у Табл.7). Так, молодь Закарпатської області частіше, порівняно з опитаними з інших областей, обирала такі фактори «виштовхування»: низький рівень оплати праці (частота вибору цього варіанту становить 58,3 %, при середньому показникові у регіоні – 50,9 %); відсутність стабільності і впевненості у майбутньому (43,3 % проти 32,6 %); високий рівень корупції (20,5 % проти 15,4 %). Відсутність роботи в Україні найбільше турбує респондентів з Івано-Франківської області. На цей варіант відповіді вказала половина учасників дослідження у цій області, у той час як у середньому його обрало 34,7 % усіх опитаних. Чернівецьку область вирізняє найвища, порівняно з іншими областями, частка тих, кого до стаціонарної міграції спонукали би житлові проблеми (6,9 % опитаних цієї області, що удвічі перевищує відповідний показник в Івано-Франківській області – 3,3 % і майже на два відсоткових пункти середній показник у регіоні – 5,1 %). Очевидно, що зазначені моменти можуть сигналізувати про найбільш гострі проблеми у цих областях, які і спонукають молодь до зовнішньої міграційної активності.

Молодь Львівської області найчастіше, порівняно з іншими, зазначала, що не виїжджала б за кордон за жодних обставин. Частота вибору становить 9,2 %, що удвічі перевищує відповідний показник в Івано-Франківській області (4,23 %) та на два відсоткових пункти – середній у регіоні (7,1 %). Водночас, цікаво зауважити, що у Львівській області за жодним із чинників не зафіксовано показників, що були б вищі за середній (за винятком житлових проблем, однак ця різниця мізерна – всього 0,4 відсоткових пункти).

Аналіз можливих чинників виїзду за кордон на постійне місце проживання молоді Карпатського регіону України у розрізі представників різних груп (за типом навчального закладу) показав відмінності лише за двома

аспектами. Так, відсутність роботи в Україні найбільш вагомою серед трьох досліджуваних груп виявилася для учнів ЗЗСО. Цей варіант обрав 41 % з цієї групи і лише 29 % студентів ЗВО. Натомість, останніх більше турбувала відсутність стабільності та впевненості у майбутньому (43 %), в той час як для учнів цей показник становив всього 24 %.

Поряд з дослідженням факторів, що спонукають молодь до виїзду за кордон, не менш важливе значення для розробки відповідних заходів міграційної політики має також і виявлення таких, що могли б втримати її від виїзду. У зв'язку з цим студентам ЗВО та учням ЗПТО Карпатського регіону України було запропоновано вказати такий стримуючий чинник. Більшість респондентів (83 %)³ визначили, що високий рівень заробітної плати на місцях міг би втримати молодь від зовнішньої міграції (Табл.8). При цьому, він мав більше значення для студентів ЗВО (86,6 %), ніж учнів ЗПТО (78,3 %). Так само важливішою для них була і стабілізація політичної, соціально-економічної ситуації в Україні (58,3 % проти 41,1 % у кожній групі респондентів). Натомість, дещо більшу кількість вибору серед студентів ЗПТО отримала наявність постійного місця праці (45,1 % проти 38,8 %).

Таблиця 8*

Чинники, що могли б втримати молодь Карпатського регіону України від виїзду за кордон, % респондентів кожної групи та загалом

Чинники	ЗВО	ЗПТО	Разом
Високий рівень заробітної плати	86,6	78,3	83
Стабілізація політичної, соціально-економічної ситуації в Україні	58,3	41,1	50,8
Наявність постійного місця праці	38,8	45,1	41,6
Можливість ведення бізнесу	35,3	28,4	32,3
Родина, друзі	21,2	26,7	23,6
Високий рівень патріотизму	6,6	7,7	7,1
Нічого не може втримати	2,1	4,5	3,2

*чинники проранжовано від найбільш до найменш вагомих (за частотою отриманого вибору) за останнім стовбцем. Можна було обирати кілька варіантів.

³ Оскільки це питання не було поставлене учням, то аналізу підлягають дві групи опитаних (студенти ЗВО та ЗПТО) і, відповідно, відсотки порашовано до загальної кількості респондентів цих груп.

Можливість ведення бізнесу могла б втримати від виїзду третину опитаних. Слід зауважити, що значущість цього чинника для молоді послідовно прослідковується у процесі усього опитування. При цьому, студенти ЗВО проявляли більшу зацікавленість підприємницькою діяльністю, ніж студенти ЗПТО. Майже кожен четвертий з опитаних студентів ЗВО і ЗПТО обрав родину і друзів як один з чинників, здатних втримати молодь від виїзду за кордон.

Найменш значущим за частотою отриманого вибору виявився варіант «високий рівень патріотизму». На нього вказало всього 7 % опитаних. Такий результат певною мірою може свідчити про гостроту і незадоволеність базових, економічних потреб молоді. Водночас, він також може слугувати індикатором відсутності ідеологічного забезпечення освітнього процесу, недостатнього національно-патріотичного виховання молоді. Поряд з тим, позитивним видається переконання лишень 3 % респондентів у тому, що нічого не може втримати молодь від зовнішньої міграції. Цікаво, що учні ЗПТО вдвічі частіше обирали цей варіант, ніж студенти ЗВО. Отже, регулювання чинників міграції здатне посилити ефективність міграційної політики, забезпечити зниження міграційних втрат людського (зокрема молодіжного, найбільш ініціативного і креативного) потенціалу Карпатського регіону України.

Оскільки головним чинником зовнішньої міграції населення, і молоді зокрема, на сьогоднішній день залишається оплата праці, тому важливо визначити орієнтовний її рівень, який зміг би стримати масову еміграцію українських громадян. Для з'ясування оцінювальних суджень щодо цієї проблеми студентам ЗВО та учням ЗПТО Карпатського регіону України було поставлене запитання: «Яким, на Ваш розсуд, має бути рівень середньомісячної заробітної плати в Україні, який міг би стримати виїзд українських громадян за кордон?». Найчастіше респонденти називали рівень оплати праці у діапазоні 801–1000 євро (25,6 %), на другому і третьому місці (за частотою отриманого вибору) – 601–800 євро (16,8 %) та 401–600 євро (13,5 %). Приблизно по 10 % розподілилися варіанти: 1001–1200 євро та 1801–2000 євро. Решта відповідей була розпорошена від 7 % до 0,1 %. Розрахунок середнього значення заробітної

плати, здійснений на основі оцінок респондентів за формулою середньої арифметичної зваженої, показав, що 765 євро є тим орієнтиром для реформування системи оплати праці, який у майбутньому здатний вплинути на зниження міграційної активності студентської молоді. Дещо вище значення, близько 1000 євро, було отримано при проведенні моніторингових досліджень незайнятого населення Львівської області⁴.

Учням ЗЗСО питання було сформульовано дещо конкретніше: «За яку заробітну плату Ви готові працювати в Україні?». Для початку погодились би на будь-який рівень оплати, аби лиш знайти роботу, всього 5 % учнів – учасників опитування. Найчастіше респонденти обирали два варіанти: 501–700 євро (24 %) та суму від 700 євро (25 %). Лише 10 % опитаних учнів погодились би на зарплату до 300 євро, кожен п'ятий – 301–500 євро. Частка осіб, котрі планують виїхати за кордон і не хочуть працювати в Україні, становила 9,2 %.

Отже, одним із найважливіших чинників зовнішньої міграції молоді є незадовільний рівень оплати праці, що актуалізує проблему її реформування. Йдеться не про механічне зростання розміру заробітної плати, а комплексне удосконалення всієї системи її нарахування, збалансування, планування, розподілу фонду, стимулювання у супроводі успішності проведення економічних реформ у регіоні та в Україні загалом.

Значний вплив на реалізацію зовнішньої міграційної активності молоді Карпатського регіону України мають також труднощі з працевлаштуванням на національному ринку праці, недостатня можливість професійної реалізації в Україні. Така ситуація потребує розробки ефективного механізму стимулювання зайнятості населення. Сприяти вирішенню зазначених проблем має стабілізація політичної та соціально-економічної ситуації в Україні загалом, яка теж наскрізно турбує сучасну молодь.

⁴ Риндзак О.Т. Інгібування міграційних втрат людського потенціалу України. Економіка України. 2019. №9–10. С. 82.

Висновки та рекомендації

Результати проведеного соціологічного дослідження серед студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України дозволили ідентифікувати високий рівень міграційної готовності цієї соціально-демографічної групи населення щодо працевлаштування, здобуття освіти, постійного місця проживання за кордоном. Зокрема найбільш критичними та загрозливими тенденціями для подальшого соціально-економічного розвитку Карпатського регіону України залишаються: високий рівень міграційної налаштованості молоді, проблеми працевлаштування та низького рівня оплати праці в Україні, наявність відмінностей у рівнях міграційної активності студентської та учнівської молоді між різними областями Карпатського регіону, високий рівень впливу push-чинників середовища міграції, що посилює міграційну активність молоді, потужний вплив pull-факторів середовища освітньої міграції.

Потрібно констатувати, що більшість представників студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України вже зараз має реалізовану міграційну активність та певний міграційний досвід; більша частина молодих осіб впродовж останніх п'яти років вже були за кордоном, а також має в наявності біометричний паспорт, позитивно ставиться до запровадження безвізового режиму з ЄС. Основними країнами перебування молоді областей Карпатського регіону України стали Польща, Угорщина, Туреччина, Єгипет, Німеччина та Чехія. Попри свій юний вік, кожен десятий студент вищого навчального закладу має досвід трудової міграції за кордоном. Високою частотою закордонних поїздок вирізняються студенти Львівської та Закарпатської областей.

Результати соціологічного опитування дають підстави для висновку, що надто високий рівень потенційної зовнішньої міграційної активності студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України на сьогоднішній день набуває загрозливих масштабів. Зокрема, більш, ніж чверть опитаних, а особливо учнів ЗЗСО, має бажання поїхати за кордон на постійне

проживання; орієнтовна частка молоді, котра має позитивні міграційні установки, становить 55 %, бажання виїхати за кордон на постійне місце проживання висловило 27 % опитаних, а чіткі конкретні плани щодо реалізації цього бажання – 6 %. Несподівано високою виявилася частка молоді (особливо Закарпатської області), котра вже здійснювала певну підготовку для реалізації своїх міграційних намірів (близько 40 %).

Така ситуація вимагає адекватних заходів міграційної та пов'язаної з нею інших напрямів (політики зайнятості, економічної, освітньої, гуманітарної та ін.) регіональної державної політики. Крім того, практично невикористаним залишається ресурс внутрішньої міграції населення. Це викликає необхідність розробки механізмів для її активізації з урахуванням високого підприємницького потенціалу молоді, її основних потреб та інтересів.

Виявлено чіткі переваги щодо зовнішнього вектора потенційної міграції студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України, адже внутрішня міграція не є популярним варіантом її міграційної активності.

Ключовими чинниками, які призводять до зростання міграційної активності студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України є низький рівень оплати праці, безробіття, спад економіки та загальна бідність населення. Результати відповідей на це запитання у регіональному розрізі показали деякі особливості охоплених дослідженням областей. Так, молодь Закарпатської області частіше, порівняно з опитаними з інших областей, обирала такі фактори «виштовхування», як низький рівень оплати праці, відсутність стабільності і впевненості у майбутньому, високий рівень корупції. Відсутність роботи найбільше турбує респондентів з Івано-Франківської області. Чернівецьку область вирізняє найвища, порівняно з іншими областями, частка тих, кого до стаціонарної міграції спонукало б розв'язання житлових питань. Очевидно, що зазначені аспекти можуть сигналізувати про найбільш гострі проблеми у цих областях, які й спонукають молодь до зовнішньої міграційної активності.

Аналіз можливих чинників виїзду за кордон на постійне місце

проживання молоді Карпатського регіону України у розрізі представників різних груп показав відмінності за двома важливим аспектами. Так, відсутність роботи в Україні найбільш актуальною виявилася для учнів ЗЗСО. Натомість, студентів ЗВО більше турбувала відсутність стабільності та впевненості у майбутньому.

Відповідно, встановлено, що в значній мірі втримати студентську та учнівську молодь від реалізації міграційних намірів у першу чергу міг би високий рівень заробітної плати в Україні. Вагомими чинниками у цьому аспекті також слугують стабілізація політичної та соціально-економічної ситуації, можливість започаткування і ведення бізнесу в державі. Серед учнів ЗПТО дещо більшу кількість вибору отримала наявність постійного місця праці.

До головних причин, які призвели до зростання міграційної активності молоді Карпатського регіону, недостатньої керованості розвитку цих процесів, відносяться: несформованість єдиної цілісної системи інституційного забезпечення планування міграційної політики (зокрема йдеться про її недостатнє поширення на регіональний рівень, неврахування особливостей міграційних процесів та пов'язаних з ними проблем в окремих регіонах та у специфічних соціально-демографічних групах), відсутність програмування міграційної політики на регіональному та місцевому рівні. На регіональному рівні не утворено повноцінної ефективної організаційної системи регулювання міграційних процесів, не сформовано систему якісного комплексного моніторингу та інформаційно-аналітичного забезпечення обліку і аналізу обсягів, рівня та структурно-динамічних характеристик міграції, а, відтак, належного відстеження та своєчасного виявлення викликів і загроз, прогнозування наслідків зовнішньої міграції населення, особливо найперспективнішої його частини – молоді. На сьогодні в належній мірі не налагоджено роботу з реалізації спільних (передусім з сусідніми країнами та країнами з найбільшими обсягами освітніх і трудових мігрантів з Карпатського регіону) міждержавних, освітніх, науково-дослідних та бізнес-проектів, у т. ч.

орієнтованих на зміцнення конкурентоспроможності регіональної системи освіти і науки, розвиток нових, зокрема «мобільних», видів освіти та економічної діяльності, відсутність достатніх стимулів для економічної активності молоді на території України. Не повною мірою ведеться діяльність щодо формування та розвитку елементів інституційної інфраструктури міграційної сфери: функціонування ринку міграційних послуг, використання фінансових ресурсів мігрантів, транскордонної співпраці зі врегулювання міграційних процесів.

З метою усунення зазначених проблемних аспектів та підвищення ефективності регіональної міграційної політики необхідно реалізувати наступні інструменти: запровадження системи програмування регіональної міграційної політики, покращання організаційної системи регулювання міграційних процесів, запровадження моніторингу та інформаційно-аналітичного забезпечення управління процесами міграції молоді, активізація діяльності щодо підготовки і реалізації спільних міждержавних, освітніх, науково-дослідних та бізнес-проектів, стимулювання економічної активності молоді на теренах Карпатського регіону України, покращання інституційної інфраструктури регулювання міграції молоді.

АНКЕТА
для опитування студентів ЗВО та ЗПТО

Шановний добродію/добродійко!

Просимо Вас взяти участь в анкетному опитуванні, яке проводить Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» з метою вивчення міграційної активності студентської та учнівської молоді Карпатського регіону, розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності міграційної політики.

Результати анкетування будуть використані лише в узагальненому вигляді, тому просимо відверто відповідати на запитання. Від повноти, сумлінності заповнення і правдивості Ваших відповідей буде залежати успіх вирішення зазначених проблем. Сподіваємося на Вашу готовність стати учасником дослідження!

1. Як відомо, з 11 червня 2017 року громадяни України, які мають біометричні паспорти, можуть їздити до країн Європейського Союзу та зони Шенген без віз. Як Ви оцінюєте запровадження безвізового режиму України з країнами ЄС? (Оберіть лише одну відповідь)

1. Цілком позитивно.
2. Скоріше позитивно.
3. Скоріше негативно.
4. Цілком негативно.
5. Мені байдуже.

2. Чи маєте Ви закордонний паспорт? (Оберіть усі варіанти, що відповідають Вашій ситуації)

1. Маю біометричний закордонний паспорт.
2. Маю звичайний закордонний паспорт із діючою шенгенською візою.
3. Маю звичайний закордонний паспорт, але без діючих віз.
4. Виробляю закордонний паспорт.
5. Ні, не маю закордонного паспорта, але планую виробити.
6. Ні, не маю закордонного паспорта і не планую виробляти.

3. Чи були Ви за кордоном протягом останніх п'яти років?

1. Ні, ніколи.
2. Так, але дуже давно.
3. Так, один раз.
4. Так, декілька разів.
5. Так. Буваю за кордоном регулярно (у середньому один раз на рік).
6. Так. Часто буваю за кордоном (кілька разів на рік).
7. Інше (впишіть) _____

4. Впишіть країну (країни), де Ви побували:

1. _____
2. Ніколи не був/ не була за кордоном.

5. Якою була мета Вашої поїздки (поїздок)? (Оберіть усі варіанти, що відповідають Вашій ситуації):

1. Відпочинок, туризм.	8. Дрібна комерція (купівля-продаж товарів).
2. Відвідини родичів, друзів.	9. Закупівля товарів для особистого вжитку.
3. Спортивні змагання, виступи.	10. Лікування, діагностика.
4. Наукові конференції, олімпіади.	11. Народився/народилася за кордоном.
5. Навчання, практика, стажування.	12. Проживав/проживала деякий час за кордоном.
6. Відрядження.	13. Ніколи не був/не була за кордоном.
7. Виконання робіт, надання послуг.	14. Інше (впишіть) _____

6. Чи хтось з Ваших рідних, близьких перебуває зараз за кордоном? (Оберіть усі варіанти, що відповідають Вашій ситуації)

1. Так, мешкає близький родич (батько/мати, брат/сестра, дружина/чоловік, дідусь/бабуся).
2. Так, мешкають члени дальшої родини (дво-, троюрідні брати/сестри, тітки/дядьки).
3. Ніхто не проживає, але їздить на тимчасові заробітки (впишіть хто) _____
4. Ніхто не проживає і не їздить на заробітки, але їздили у минулому.
5. Ніхто не проживає і не їздить на заробітки за кордон.
6. Інше (впишіть) _____

7. Яка країна відповідає Вашій уяві про сприятливі умови працевлаштування?

8. Що Ви плануєте робити після закінчення цього навчального закладу? (Оберіть не більше трьох варіантів відповіді)

1. Продовжити навчання в Україні.
2. Здобути другу вищу освіту в Україні.
3. Продовжити працювати там, де уже працюю.
4. Працевлаштуватись за спеціальністю.
5. Працевлаштуватись на будь-яку роботу (навіть не за спеціальністю).
6. Розпочати власну справу.
7. Переїхати жити і працювати в інший регіон України.
8. Їздити на тимчасові заробітки в інші регіони України без зміни місця проживання.
9. Їздити на тимчасові заробітки в інші країни.
10. Виїхати на роботу за кордон на тривалий час (більше року).
11. Виїхати за кордон на постійне проживання.
12. Продовжити навчання за кордоном.
13. Нічого не робити.
14. Інше (впишіть) _____

9. Що першочергово приваблює Вас в іншій області України і спонукало б до переїзду? (Оберіть не більше двох варіантів)

1. Наявність високооплачуваного місця праці.
2. Перспективи кар'єрного зростання.
3. Вирішення житлових проблем (отримання доступнішого житла, забезпечення тимчасовим помешканням і т.п.).
4. Більші можливості відкриття власної справи.
5. Вищий рівень соціально-економічного розвитку.
6. Створення сім'ї.
7. Кращий стан екології.
8. Нічого.
9. Інше (впишіть) _____

10. Впишіть область/місто України, куди б Ви погодились переїхати:

1. _____
2. Жодна.

11. Якщо б у Вас була можливість вибору, то чому б Ви надали перевагу? (Оберіть лише одну відповідь)

1. Виїхав би на постійне місце проживання _____ (впишіть назву країни).
2. Виїхав би на кілька років, щоб підняти своє матеріальне становище _____ (впишіть назву країни).
3. Поїхав би на тимчасові заробітки _____ (впишіть назву країни).
4. Поїхав би за кордон лише з пізнавальною, розважальною метою (туризм).
5. Не виїжджав би за кордон.
6. Інше (впишіть, що саме) _____

12. Чи плануєте Ви у найближчих 1-3 роки поїхати за кордон (не враховуючи туристичних поїздок)? (Оберіть лише одну відповідь)

1. Так, планую поїхати на тимчасові заробітки.
2. Так, планую поїхати на роботу на кілька років.
3. Так, планую виїхати на постійне проживання.
4. Так, планую поїхати на навчання.
5. Ні.
6. Інше (впишіть) _____

13. Чи здійснювали Ви певну підготовку для реалізації своїх міграційних планів? (наприклад, дізнавались про можливості та умови навчання чи працевлаштування у певній країні, намагались знайти посередників, налагодити контакти тощо)

1. Так.
2. Ні.
3. Не маю наміру мігрувати.

14. Як вплинуло запровадження безвізового режиму на Ваші міграційні наміри?

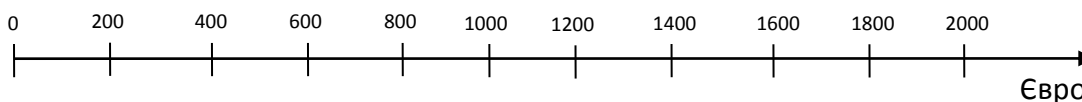
1. Дуже вплинуло.
2. Деякою мірою вплинуло.
3. Скоріше не вплинуло.
4. Зовсім не вплинуло.

15. Яка причина першою спадає Вам на думку, коли йдеться про виїзд населення з України? _____

16. Що саме могло б змусити Вас особисто виїхати за кордон на постійне місце проживання? (Оберіть не більше трьох відповідей)

1. Відсутність роботи в Україні.
2. Низький рівень оплати праці.
3. Недостатня можливість професійної реалізації, погані умови праці.
4. Житлові проблеми.
5. Погіршення загальної економічної ситуації в країні.
6. Високий рівень корупції.
7. Відсутність стабільності і впевненості у майбутньому.
8. Війна.
9. Не виїжджав би за кордон за жодних обставин.
10. Інше (впишіть) _____

17. Яким, на Ваш розсуд, має бути рівень середньомісячної заробітної плати в Україні, який міг би стримати виїзд українських громадян за кордон? (поставте відповідну відмітку на шкалі).

Довідково: станом на 1.01.2019 р. розмір мінімальної місячної зарплати в Україні становив 4173 грн. (за курсом відповідає 131 євро), а середньомісячна зарплата – 9223 грн. (290 євро).

18. Вкажіть основний чинник, який міг би втримати молодь від виїзду за кордон
(оберіть не більше трьох відповідей):

1. Наявність постійного місця праці.	5. Стабілізація ситуації в Україні.
2. Високий рівень заробітної плати.	6. Високий рівень патріотизму.
3. Можливість ведення бізнесу.	7. Нічого не може втримати.
4. Родина, друзі.	8. Інше (впишіть) _____

19. Яке з цих тверджень найточніше описує рівень матеріального стану Вашої сім'ї?
(Оберіть лише одну відповідь):

1. Не вдається забезпечити навіть повноцінного харчування.
2. Вистачає грошей на повноцінне харчування, але оплата житла і комунальних послуг викликає певні труднощі.
3. Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, але придбання одягу, взуття викликає певні труднощі.
4. Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг та взуття, але придбання меблів чи побутових товарів (холодильника, пральної машини, телевізора) викликає певні труднощі.
5. Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг, взуття, меблі, побутові товари, але на придбання цінних речей (машини, квартири) потрібно назбирати чи позичити.
6. Можемо дозволити собі все, що забажаємо.

20. Якими мовами Ви володієте і якою мірою? (Поставте відповідну позначку навпроти мов, якими володієте)

Мова	Читаю і перекладаю зі словником	Читаю і можу розмовляти	Володію вільно
Українська			
Російська			
Англійська			
Польська			
Німецька			
Угорська			
Чеська			
Словацька			
Румунська			
Інша (впишіть)			

21. Вкажіть, будь ласка, Вашу стать:

1. Чоловіча. 2. Жіноча.

22. Скільки повних років Вам виповнилося? (впишіть) _____

23. Ваш сімейний стан:

1. Одружений/заміжня.	4. Розлучений/розлучена.
2. Неодружений/незаміжня.	5. Удівець/вдова.
3. Перебуваю у незареєстрованому шлюбі.	6. Інше _____

24. Вкажіть місце Вашого проживання до того, як вступили до цього навчального закладу: Тип населеного пункту: 1. Місто. 2. Селище міського типу. 3. Село

Назва населеного пункту: _____

Область: _____

Дякуємо за співпрацю!

АНКЕТА для опитування учнів ЗЗСО

Шановний добродію/добродійко!

Просимо Вас взяти участь в анкетному опитуванні, яке проводить Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» з метою вивчення міграційної активності студентської та учнівської молоді Карпатського регіону, розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності міграційної політики.

Результати анкетування будуть використані лише в узагальненому вигляді, тому просимо відверто відповідати на запитання. Від повноти, сумлінності заповнення і правдивості Ваших відповідей буде залежати успіх вирішення зазначених проблем. Сподіваємося на Вашу готовність стати учасником дослідження!

1. Як відомо, з 11 червня 2017 року громадяни України, які мають біометричні паспорти, можуть їздити до країн Європейського Союзу та зони Шенген без віз. Як Ви оцінюєте запровадження безвізового режиму України з країнами ЄС? (Оберіть лише одну відповідь)

1. Цілком позитивно.
2. Скоріше позитивно.
3. Скоріше негативно.
4. Цілком негативно.
5. Мені байдуже.

2. Чи маєте Ви закордонний паспорт? (Оберіть усі варіанти, що відповідають Вашій ситуації)

1. Маю біометричний закордонний паспорт.
2. Маю звичайний закордонний паспорт із діючою шенгенською візою.
3. Маю звичайний закордонний паспорт, але без діючих віз.
4. Виробляю закордонний паспорт.
5. Ні, не маю закордонного паспорта, але планую виробити.
6. Ні, не маю закордонного паспорта і не планую виробляти.

3. Чи були Ви за кордоном протягом останніх п'яти років?

1. Ні, ніколи.
2. Так, але давно.
3. Так, один раз.
4. Так, декілька разів.
5. Так. Буваю за кордоном регулярно (у середньому один раз на рік).
6. Так. Часто буваю за кордоном (кілька разів на рік).
7. Інше (впишіть) _____

4. Впишіть країну (країни), де Ви побували:

1. _____
2. Ніколи не був/ не була за кордоном.

5. Якою була мета Вашої поїздки (поїздок)? (Оберіть усі варіанти, що відповідають Вашій ситуації):

1. Відпочинок, туризм.	6. Лікування, діагностика
2. Відвідини родичів, друзів.	7. Проживав/проживала деякий час за кордоном.
3. Змагання, виступи, олімпіади, конкурси.	8. Народився/народилася за кордоном.
4. Навчання, практика.	9. Ніколи не був/не була за кордоном.
5. Закупівля товарів особистого вжитку.	10. Інше (впишіть) _____

6. Чи хтось з Ваших рідних, близьких перебуває зараз за кордоном? (Оберіть усі варіанти, що відповідають Вашій ситуації, виберіть, або впишіть, хто саме перебуває за кордоном)

1. Так, мешкає близький родич (батько/мати, брат/сестра, дідусь/бабуся).
2. Так, мешкають члени дальшої родини (дво-, троюрідні брати/сестри, тітки/дядьки).
3. Ніхто не проживає, але їздить на тимчасові заробітки (впишіть хто) _____
4. Ніхто не проживає і не їздить на заробітки, але їздили у минулому.
5. Ніхто не проживає і не їздить на заробітки за кордон.
6. Інше (впишіть) _____

7. У якій країні Ви би хотіли жити? _____

8. Що Ви плануєте робити після закінчення цього навчального закладу? (Оберіть не більше трьох варіантів відповіді)

1. Продовжити навчання в Україні.
2. Працевлаштуватись в межах свого населеного пункту чи області.
3. Розпочати власну справу.
4. Переїхати жити і працювати в інший регіон України.
5. Їздити на тимчасові заробітки в інші регіони України без зміни місця проживання.
6. Їздити на тимчасові заробітки в інші країни.
7. Виїхати на роботу за кордон на тривалий час (більше року).
8. Виїхати за кордон на постійне проживання.
9. Продовжити навчання за кордоном.
10. Нічого не робити.
11. Інше (впишіть) _____

9. Впишіть область/місто України, куди б Ви погодились переїхати:

1. _____
2. Не маю бажання нікуди переїжджати в межах України.

10. Що першочергово привабило б Вас в іншій області України і спонукало б до переїзду? (Оберіть не більше двох варіантів)

1. Можливість навчання у престижному закладі вищої освіти.
2. Наявність високооплачуваного місця праці.
3. Перспективи кар'єрного зростання.
4. Вирішення житлових проблем (отримання доступнішого житла, забезпечення тимчасовим помешканням і т.п.).
5. Більші можливості відкриття власної справи.
6. Вищий рівень соціально-економічного розвитку.
7. Створення сім'ї.
8. Кращий стан екології.
9. Нічого.
10. Інше (впишіть) _____

11. Якщо б у Вас була можливість вибору, то чому б Ви надали перевагу? (Оберіть лише одну відповідь)

1. Виїхав би на постійне місце проживання _____ (впишіть назву країни).
2. Виїхав би на кілька років, щоб підняти своє матеріальне становище _____ (впишіть назву країни).
3. Поїхав би на тимчасові заробітки _____ (впишіть назву країни).
4. Поїхав би за кордон лише з пізнавальною, розважальною метою (туризм).
5. Не виїжджав би за кордон.
6. Інше (впишіть, що саме) _____

12. Чи плануєте Ви у найближчих 1-3 роки поїхати за кордон (не враховуючи туристичних поїздок)? (Оберіть лише одну відповідь)

1. Так, планую поїхати на тимчасові заробітки.
2. Так, планую поїхати на роботу на кілька років.
3. Так, планую виїхати на постійне проживання.
4. Так, планую поїхати на навчання.
5. Ні.
6. Інше (впишіть) _____

13. Чи здійснювали Ви певну підготовку для реалізації своїх міграційних планів? (наприклад, дізнавались про можливості та умови навчання чи працевлаштування у певній країні, намагались знайти посередників, налагодити контакти тощо)

1. Так.
2. Ні.
3. Не маю наміру мігрувати.

14. Як вплинуло запровадження безвізового режиму на Ваші міграційні наміри?

1. Дуже вплинуло.
2. Деякою мірою вплинуло.
3. Скоріше не вплинуло.
4. Зовсім не вплинуло.

15. Що змусило б Вас виїхати за кордон на постійне місце проживання? (Оберіть не більше трьох відповідей)

1. Відсутність можливості отримати якісну освіту в Україні.
2. Відсутність роботи в Україні.
3. Низький рівень оплати праці.
4. Недостатня можливість професійної реалізації, погані умови праці.
5. Житлові проблеми.
6. Погіршення загальної економічної ситуації в країні.
7. Високий рівень корупції.
8. Відсутність стабільності і впевненості у майбутньому.
9. Війна.
10. Не виїжджав би за кордон за жодних обставин.
11. Інше (впишіть) _____

16. За яку заробітну плату Ви готові працювати в Україні?

1. Для початку погоджусь на будь-яку зарплату, аби знайти роботу.
2. Не менше 5000 грн.
3. Від 5000 до 10000 грн.
4. Від 10000 до 15000 грн.
5. Від 15000 до 20000 грн.
6. Більше 20000 грн.
7. Не хочу працювати в Україні, планую виїхати за кордон.
8. Інше _____

17. Яке з цих тверджень найточніше описує рівень матеріального стану Вашої сім'ї?
(Оберіть лише одну відповідь):

1. Не вдається забезпечити навіть повноцінне харчування.
2. Вистачає грошей на повноцінне харчування, але оплата житла і комунальних послуг викликає певні труднощі.
3. Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, але придбання одягу, взуття викликає певні труднощі.
4. Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг та взуття, але придбання меблів чи побутових товарів (холодильника, пральної машини, телевізора) викликає певні труднощі.
5. Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг, взуття, меблі, побутові товари, але на придбання цінних речей (машини, квартири) потрібно назбирати чи позичити.
6. Можемо дозволити собі все, що забажаємо.

18. Якими мовами Ви володієте і якою мірою? (Поставте відповідну позначку навпроти мов, якими володієте)

Мова	Читаю і перекладаю зі словником	Читаю і можу розмовляти	Володію вільно
Українська			
Російська			
Англійська			
Польська			
Німецька			
Угорська			
Чеська			
Словацька			
Румунська			
Інша (впишіть)			

19. Вкажіть, будь ласка, Вашу стать:

1. Чоловіча.
2. Жіноча.

20. Скільки повних років Вам виповнилося? (впишіть) _____

21. Вкажіть місце Вашого проживання до того, як вступили до цього навчального закладу: Тип населеного пункту:

1. Місто.
2. Селище міського типу.
3. Село

Назва населеного пункту: _____

Область: _____

Дякуємо за співпрацю!

ДОДАТОК 3

Соціально-демографічні характеристики учасників дослідження

Таблиця 3.1

Статеві-віковий розподіл респондентів по областях

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом
	осіб	Середній вік, років	осіб	Середній вік, років	осіб	Середній вік, років	осіб
Івано-Франківська область							
Чоловіки	33	20,1	17	17,8	33	15,72	83
Жінки	60	19,87	48	17,25	26	15,75	134
Загалом	93	19,95	65	17,4	59	15,73	217
Закарпатська область							
Чоловіки	23	19,8	11	18,55	64	16,05	98
Жінки	49	23,6	37	19,1	66	15,9	152
Загалом	72	22,4	48	18,98	130	16	250
Львівська область							
Чоловіки	78	20,6	86	18,5	73	16	237
Жінки	208	20,5	133	18,1	103	15,9	444
Загалом	286	20,52	219	18,25	176	15,95	681
Чернівецька область							
Чоловіки	11	21	20	18	24	15,4	55
Жінки	55	20,56	50	17,6	33	16	138
Загалом	66	20,63	70	17,7	57	15,8	193
Всього по 4 областях							
Всього	517	20,7	402	18,1	422	15,9	1341

Таблиця 3.2

Сімейний стан респондентів

	ЗВО		ЗПТО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Одружений/заміжня	37	7,2	16	4,0	53	5,8
Неодружений/неодружена	459	89,0	370	92,3	829	90,4
Перебуваю в незареєстрованому шлюбі	17	3,3	11	2,7	28	3,1
Розлучений/розлучена	1	0,2	3	0,7	4	0,4
Інше	2	0,4	1	0,2	3	0,3
Всього	516	100,0	401	100,0	917	100,0

ДОДАТОК 4

**Розподіл відповідей на питання анкети, у % до респондентів, котрі
відповіли на запитання**

1. Як Ви оцінюєте запровадження безвізового режиму України з країнами ЄС

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Цілком позитивно	422	81,6	290	72,1	335	79,4	1047	78,1
Скоріше позитивно	80	15,5	77	19,2	67	15,9	224	16,7
Скоріше негативно	7	1,4	7	1,7	6	1,4	20	1,5
Цілком негативно	0	0,0	3	0,7	1	0,2	4	0,3
Мені байдуже	8	1,5	25	6,2	12	2,8	45	3,4
Всього	517	100	402	100,0	421	99,8	1340	100,0

2. Чи маєте Ви закордонний паспорт?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Маю біометричний	430	83,3	223	55,5	234	55,5	887	66,2
Звичайний з діючими візами	9	1,7	15	3,7	6	1,4	30	2,2
Звичайний без діючих віз	18	3,5	17	4,2	22	5,2	57	4,3
Виготовляю біометричний	10	1,9	14	3,5	16	3,8	40	3,0
Не маю, але планую виготовляти	47	9,1	124	30,8	129	30,6	300	22,4
Не маю, і не планую виготовляти	2	0,4	9	2,2	15	3,6	26	1,9
Всього	516	100,0	402	100,0	422	100,0	1340	100,0

3. Чи були Ви за кордоном впродовж останніх п'яти років?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Ні, ніколи	116	22,5	194	48,4	198	47,0	508	38,0
Так, але дуже давно	30	5,8	17	4,2	20	4,8	67	5,0
Так, один раз	84	16,3	59	14,7	50	11,9	193	14,4
Так, декілька разів	144	27,9	67	16,7	68	16,2	279	20,9
Так, регулярно (1 раз щороку)	57	11,0	40	10,0	41	9,7	138	10,3
Так, часто	84	16,3	24	6,0	44	10,5	152	11,4
Інше	1	0,2	0	0,0	0	0,0	1	0,1
Всього	516	100,0	401	100,0	421	100,0	1338	100,0

4. Впишіть країну, де Ви побували

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Був за кордоном, респонденти	400	77,4	207	51,5	223	52,9	830	62,0
Із них за найбільш відвідуваними країнами, спостереження								
Польща	136	34,0	68	32,9	46	20,6	250	30,1
країни ЄС	124	31,0	47	22,7	80	35,9	251	30,2
Угорщина	54	13,5	13	6,3	24	10,8	91	11,0
Туреччина	43	10,8	19	9,2	31	13,9	93	11,2
Німеччина	39	9,8	14	6,8	15	6,7	68	8,2
Чехія	38	9,5	17	8,2	12	5,4	67	8,1
Єгипет	33	8,3	12	5,8	28	12,6	73	8,8
Італія	24	6,0	17	8,2	18	8,1	59	7,1
Австрія	23	5,8	4	1,9	2	0,9	29	3,5
Словаччина	21	5,3	7	3,4	19	8,5	47	5,7
Румунія	17	4,3	11	5,3	13	5,8	41	4,9
Іспанія	16	4,0	5	2,4	9	4,0	30	3,6
Росія	15	3,8	10	4,8	9	4,0	34	4,1
Інші	117	29,3	40	19,3	62	27,8	219	26,4
Всього	816	175,0	473	137,2	566	165,0	1855	162,9

ПРИМІТКИ:

- питання №4 відкритого типу і передбачало перелік респондентами усіх країн, де вони побували. Відтак, частота спостережень перевищує кількість респондентів. Здебільшого респонденти обмежувались 2-3 назвами країн, хоча в окремих випадках записували 5-7 назв і більше.

- відповідь «країни ЄС» застосована нами при обробці результатів обстеження у випадках, коли респонденти вказували більше трьох країн Європейського Союзу.

- категорія відповідей «Інші» об'єднує країни, частка кожної з яких у загальній сукупності склала менше 2%. До найбільш відвідуваних серед них належать Білорусь (2,0%), Болгарія (2,0%), Молдова (1,9%) та Франція (1,7%). Решта країн отримало 0,4-0,7% вибору.

5. Якою була мета Вашої поїздки (поїздок)

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Відпочинок/туризм	335	64,8	152	37,8	205	49,0	692	51,6
Відвідини родичів, друзів	118	22,8	87	21,6	76	18,2	281	21,0
Спортивні змагання, виступи	39	7,5	19	4,7	41	9,8	99	7,4
Наукові конференції, олімпіади	13	2,5	6	1,5	х	х	н/з	н/з
Навчання, практика, стажування	51	9,9	17	4,2	31	7,4	99	7,4
Відрадження	7	1,4	2	0,5	х	х	н/з	н/з
Виконання робіт, надання послуг	52	10,1	21	5,2	х	х	н/з	н/з
Дрібна комерція (купівля-продаж товарів)	14	2,7	14	3,5	х	х	н/з	н/з
Закупівля товарів для особистого вжитку	61	11,8	29	7,2	34	8,1	124	9,2
Лікування, діагностика	2	0,4	4	1,0	3	0,7	9	0,7
Народився/народилася за кордоном	1	0,2	0	0,0	7	1,7	8	0,6
Проживав/проживала деякий час за кордоном	16	3,1	9	2,2	16	3,8	41	3,1
Ніколи не був/ не була за кордоном	112	21,7	187	46,5	185	44,3	484	36,1
Інше	1	0,2	0	0,0	2	0,5	3	0,2
Всього	822	159	547	136,1	600	143,5	н/з	н/з

ПРИМІТКА:

«х» - зазначені варіанти відповідей в анкетах для випускників ЗЗСО були відсутні, тому це явище не фіксувалось.

«н/з» - немає значення, оскільки показники у стовпчику «Загалом» є усередненими для загальної вибірки обстеження (для 1341 респондента)

6. Чи хтось з Ваших рідних, близьких перебуває за кордоном? (кумулятивні відсотки)

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Дійсні (респонденти)	516	99,8	401	99,8	419	99,3	1336	99,6
Системні пропущені	1	0,2	1	0,2	3	0,7	5	0,4
відповіді:								
Так, мешкають рідні	113	21,9	103	25,7	77	18,4	293	21,9
Так, мешкають члени дальшої родини	209	40,5	137	34,2	175	41,8	521	39,0
Ніхто не проживає, але їздять на заробітки	73	14,1	81	20,2	88	21,0	242	18,1
Ніхто не проживає і не їздить на заробітки, але раніше їздили	43	8,3	35	8,7	41	9,8	119	8,9
Ніхто не проживає і не їздить	114	22,1	77	19,2	80	19,1	271	20,3
Інше	2	0,4	0	0	2	0,5	4	0,3
Всього відповідей	554	107,4	433	108,0	463	110,5	1412	105,7

7. Яка країна відповідає Вашій уяві про сприятливі умови працевлаштування?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Німеччина	140	28,4	110	29,3	24	6,2	274	21,8
США	67	13,6	44	11,7	78	20,1	189	15,0
Не знаю	68	13,8	45	12,0	27	6,9	140	11,1
Україна	14	2,8	17	4,5	94	24,2	125	9,9
Інша	26	5,3	13	3,5	32	8,2	71	5,6
Польща	22	4,5	28	7,5	12	3,1	62	4,9
Канада	29	5,9	17	4,5	14	3,6	60	4,8
Чехія	20	4,1	27	7,2	12	3,1	59	4,7
Англія	9	1,8	18	4,8	26	6,7	53	4,2
Швейцарія	19	3,9	9	2,4	11	2,8	39	3,1
Італія	11	2,2	9	2,4	11	2,8	31	2,5
Швеція	12	2,4	9	2,4	6	1,5	27	2,1
Іспанія	10	2,0	5	1,3	11	2,8	26	2,1
Норвегія	11	2,2	5	1,3	6	1,5	22	1,8
Австрія	11	2,2	1	0,3	7	1,8	19	1,5
Нідерланди	13	2,6	3	0,8	2	0,5	18	1,4
Франція	2	0,4	3	0,8	9	2,3	14	1,1
країни ЄС	6	1,2	2	0,5	-		8	0,6
Австралія	-		3	0,8	1	0,3	4	0,3
Росія	1	0,2	1	0,3	2	0,5	4	0,3
Словаччина	2	0,4	1	0,3	1	0,3	4	0,3
Румунія	-		1	0,3	2	0,5	3	0,2
Білорусь	-		1	0,3	1	0,3	2	0,2
Литва	-		2	0,5	-		2	0,2
Єгипет	-		1	0,3	-		1	0,1
Всього	493	100,0	375	100,0	389	100,0	1257	100,0

8. Що Ви плануєте робити після закінчення цього навчального закладу? (Оберіть не більше трьох варіантів відповіді)

	ЗВО		ЗПТО		Загалом ЗВО та ЗПТО		ЗЗСО	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Дійсні анкети	517	100	402	100	919	100	420	99,5
Відповіді:								
Працевлаштуватись за спеціальністю	251	48,7	149	37,2	400	43,5	-	-
Розпочати власну справу	160	31,1	110	27,4	270	29,4	93	22,1
Продовжити навчатися в Україні	111	21,6	125	31,2	236	25,7	321	76,4
Здобути другу вищу освіту в Україні	48	9,3	164	40,9	212	23,1	-	-
Працевлаштуватись на будь-яку роботу (навіть не за спец-тю)	76	14,8	52	13,0	128	13,9	-	-
Вийхати на роботу за кордон на тривалий час (більше року)	67	13,0	55	13,7	122	13,3	41	9,8
Вийхати за кордон на постійне проживання	74	14,4	40	10,0	114	12,4	60	14,3
Продовжити навчання за кордоном	54	10,5	29	7,2	83	9,0	84	20,0
Продовжити працювати там, де уже працюю	58	11,3	18	4,5	76	8,3	-	-
Їздити на тимчасові заробітки в інші країни	29	5,6	44	11,0	73	7,9	53	12,6
Переїхати жити і працювати в інший регіон України	16	3,1	15	3,7	31	3,4	47	11,2
Нічого не робити	14	2,7	11	2,7	25	2,7	10	2,4
Інше	10	1,9	4	1,0	14	1,5	1	0,2
Їздити на тимчасові заробітки в інші регіони України	3	0,6	3	0,7	6	0,7	12	2,9
Працевлаштуватись в межах свого населеного пункту	-	-	-	-	0	0,0	42	10,0
Всього	971	188,5	819	204,2	1790	194,8	764	181,9

У питанні №8 для студентів та учнів було передбачено різні варіанти відповідей. Незаповнені клітинки означають, що цього варіанта не було запропоновано в анкеті.

9. Що першочергово привабило б Вас в іншій області України і спонукало б до переїзду? (Оберіть не більше двох варіантів)

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Дійсні анкети	517	100	397	98,8	418	99,1	1332	99,3
відповіді:								
Можливість навчання у престижному закладі вищої освіти	-	-	-	-	164	39,3	-	-
Наявність високо оплачуваного місця праці	274	53,1	188	47,4	145	34,8	607	45,6
Перспективи кар'єрного зростання	222	43,0	150	37,8	126	30,2	498	37,4
Більші можливості відкриття власної справи	100	19,4	81	20,4	57	13,7	238	17,9
Нічого	60	11,6	54	13,6	74	17,7	188	14,1
Вищий рівень соціально-економічного розвитку	68	13,2	46	11,6	45	10,8	159	11,9
Створення сім'ї	61	11,8	48	12,1	22	5,3	131	9,8
Вирішення житлових проблем	36	7,0	35	8,8	15	3,6	86	6,5
Кращий стан екології	24	4,7	24	6,0	15	3,6	63	4,7
Інше	4	0,8	6	1,5	2	0,5	12	0,9
Всього відповідей	849	164,5	632	159,2	665	159,5	2146	161,1

10. Впишіть область/місто України, куди б Ви погодились переїхати:

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Вінницька	10	2,0	11	2,8	109	26,7	130	10,0
Волинська	4	0,8	1	0,3		0,0	5	0,4
Дніпропетровська	3	0,6	1	0,3	1	0,2	5	0,4
Житомирська	1	0,2		0,0		0,0	1	0,1
Закарпатська	7	1,4	8	2,0	2	0,5	17	1,3
Івано-Франківська	7	1,4	5	1,3	1	0,2	13	1,0
Київська	161	32,1	104	26,5	100	24,5	365	28,0
Львівська	78	15,5	57	14,5	75	18,4	210	16,1
Миколаївська		0,0	1	0,3		0,0	1	0,1
Одеська	11	2,2	9	2,3	4	1,0	24	1,8
Рівненська	2	0,4	2	0,5		0,0	4	0,3
Тернопільська	7	1,4	3	0,8		0,0	10	0,8
Харківська	2	0,4	3	0,8	2	0,5	7	0,5
Хмельницька	5	1,0		0,0		0,0	5	0,4
Черкаська		0,0	1	0,3		0,0	1	0,1
Чернівецька	7	1,4	8	2,0	1	0,2	16	1,2
Жодна	191	38,0	166	42,3	90	22,1	447	34,3
Залишився б	4	0,8	12	3,1	23	5,6	39	3,0
Будь-куди	2	0,4		0,0		0,0	2	0,2
Всього	502	100,0	392	100,0	408	100,0	1302	100,0

11. Чи виїхали б ви за кордон, якби була така можливість?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Поїхав би як турист	182	35,5	131	33,3	129	30,7	442	33,3
Виїхав би на постійне проживання	134	26,1	89	22,6	144	34,3	367	27,7
Виїхав би на кілька років, щоб підняти матеріальне становище	91	17,7	74	18,8	66	15,7	231	17,4
Поїхав би на тимчасові заробітки	40	7,8	60	15,3	43	10,2	143	10,8
Не виїжджав би за кордон	54	10,5	36	9,2	31	7,4	121	9,1
Інше	12	2,3	3	0,8	7	1,7	22	1,7
Всього	513	100,0	393	100,0	420	100,0	1326	100,0

12. Чи плануєте Ви у найближчий рік поїхати за кордон (не враховуючи туристичних поїздок)?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Так, планую поїхати на тимчасові заробітки	98	19,2	129	32,2	93	22,3	320	24,1
Так, планую поїхати на роботу на кілька років	52	10,2	41	10,2	24	5,8	117	8,8
Так, планую виїхати на постійне проживання	24	4,7	20	5,0	28	6,7	72	5,4
Так, планую поїхати на навчання	73	14,3	32	8,0	74	17,7	179	13,5
Ні	249	48,7	172	42,9	194	46,5	615	46,3
Інше	15	2,9	7	1,7	4	1,0	26	1,9
Всього	511	100,0	401	100,0	417	100,0	1329	100

13. Чи здійснювали Ви певну підготовку для реалізації своїх міграційних планів?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Так	185	36,1	154	38,4	167	39,8	506	38,0
Ні	192	37,5	160	39,9	147	35,0	499	37,4
Не маю наміру мігрув.	135	26,4	87	21,7	106	25,2	328	24,6
Всього	512	100,0	401	100,0	420	100,0	1333	100,0

14. Як вплинуло запровадження безвізового режиму на Ваші міграційні наміри?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Дуже вплинуло	57	11,1	40	10,1	45	10,8	142	10,7
Деякою мірою вплинуло	181	35,1	140	35,4	150	35,9	471	35,5
Скоріше не вплинуло	135	26,2	108	27,3	105	25,1	348	26,2
Зовсім не вплинуло	142	27,6	107	27,1	118	28,2	367	27,6
Всього	515	100,0	395	100,0	418	100,0	1328	100,0

15. Яка причина першою Вам спадає на думку, коли йдеться про виїзд населення з України?

	ЗВО		ЗПТО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Дійсні спостереження	439	84,9	302	75,1	741	80,6
Системні пропущені спостереження	78	15,1	100	24,9	178	19,4
Відповіді:						
Низький рівень оплати праці	172	39,2	126	34,7	298	40,2
Інше	58	13,2	65	17,9	123	16,6
Бідність населення	75	17,1	37	10,2	112	15,1
Відсутність роботи, безробіття	44	10,0	56	15,4	100	13,5
Заробітки	48	10,9	19	5,2	67	9,0
Економічна криза/корупція в Україні	27	6,2	19	5,2	46	6,2
Економічне становище населення	31	7,1	9	2,5	40	5,4
Неможливість професійної реалізації	12	2,7	11	3,0	23	3,1
Погана екологія	3	0,7	4	1,1	7	0,9
Бажання повністю змінити життя	2	0,5	5	1,4	7	0,9
Несвоєчасні і неповні виплати з/п	4	0,9	2	0,6	6	0,8
Сприятливі обставини для виїзду	3	0,7	2	0,6	5	0,7
Прагнення набути нові знання	3	0,7	1	0,3	4	0,5
Мрія зробити кар'єру за кордоном	2	0,5	2	0,6	4	0,5
Житлові проблеми/ придбання/ремонт житла	0	0,0	2	0,6	2	0,3
Бажання забезпечити гідний рівень життя дітям	1	0,2	1	0,3	2	0,3
Позитивний досвід рідних/знайомих	1	0,2	1	0,3	2	0,3
Сім'я	2	0,5	0	0,0	2	0,3
Бажання придбати машину/побут-техніку	0	0,0	1	0,3	1	0,1
Реклама праці за кордоном	1	0,2	0	0,0	1	0,1
Всього	489	111,4	363	100,0	852	115,0

Питання №15 є відкритого типу (респонденти мали самостійно вписати відповідь). Тому на це запитання було найбільше пропущених відповідей. При цьому, відповіді містили 1-3 положення, що у підсумку перевищує 100%. Відсотки пораховано до кількості спостережень.

16. Що саме могло б змусити Вас особисто виїхати за кордон на постійне місце проживання? (Оберіть не більше трьох відповідей)

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Дійсні спостереження	513	99,2	400	99,5	419	99,3	1332	99,3
Відповіді та відсотки спостережень:								
Низький рівень оплати праці	258	50,3	202	50,5	218	52,0	678	50,9
Відсутність роботи в Україні	150	29,2	140	35,0	172	41,1	462	34,7
Відсутність стабільності і впевненості у майбутньому	218	42,5	114	28,5	102	24,3	434	32,6
Недостатня можливість професійної реалізації, погані умови праці	150	29,2	97	24,3	118	28,2	365	27,4
Війна	125	24,4	83	20,8	79	18,9	287	21,5
Погіршення загальної економічної ситуації в країні	115	22,4	84	21,0	83	19,8	282	21,2
Відсутність можливості отримати якісну вищу освіту в Україні	-	-	-	-	88	21,0	-	-
Високий рівень корупції	70	13,6	57	14,3	78	18,6	205	15,4
Не виїжджав би за кордон за жодних обставин	33	6,4	34	8,5	27	6,4	94	7,1
Житлові проблеми	24	4,7	26	6,5	18	4,3	68	5,1
Інше	13	2,5	15	3,8	10	2,4	38	2,9
Всього	1156	225,3	852	213,0	993	237,0	3001	225,3

17.а. Яким, на Ваш розсуд, має бути рівень середньомісячної заробітної плати в Україні, який міг би стримати виїзд українських громадян за кордон? (ЗВО та ЗПТО)

	ЗВО		ЗПТО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%
До 200	0	0,0	2	0,5	2	0,2
201-400	31	6,1	36	9,1	67	7,4
401-600	68	13,4	56	14,2	124	13,8
601-800	94	18,6	60	15,2	154	17,1
801-1000	145	28,7	90	22,8	235	26,1
1001-1200	53	10,5	45	11,4	98	10,9
1201-1400	38	7,5	20	5,1	58	6,4
1401-1600	25	4,9	25	6,3	50	5,6
1601-1800	11	2,2	12	3,0	23	2,6
1801-2000	40	7,9	48	12,2	88	9,8
вище 2000 Євро	1	0,2	0	0,0	1	0,1
Всього	506	100,0	394	100,0	900	100,0

17.6. За яку заробітну плату Ви готові працювати в Україні? (ЗЗСО)

	ЗЗСО	
	Частота	%
Для початку на будь-яку для першої роботи	21	5,0
Не менше 5000 грн	18	4,3
Від 5 000 до 10 000 грн	31	7,3
Від 10 000 до 15 000 грн	92	21,8
Від 15 000 до 20 000 грн	101	23,9
Від 20 000 грн	107	25,4
Не хочу працювати в Україні, хочу виїхати за кордон	39	9,2
Інше	5	1,2
Всього	414	98,1
Системні пропущені	8	1,9
Всього	422	100,0

18. Вкажіть основний чинник, який міг би втримати молодь від виїзду за кордон.

(Оберіть не більше трьох відповідей)

	ЗВО		ЗПТО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Дійсні спостереження	515	99,6	401	99,8	916	99,7
Відповіді та відсотки спостережень:						
Високий рівень заробітної плати	446	86,6	314	78,3	760	83,0
Стабілізація політичної, соціально-економічної ситуації в Україні	300	58,3	165	41,1	465	50,8
Наявність постійного місця праці	200	38,8	181	45,1	381	41,6
Можливість ведення бізнесу	182	35,3	114	28,4	296	32,3
Родина, друзі	109	21,2	107	26,7	216	23,6
Високий рівень патріотизму	34	6,6	31	7,7	65	7,1
Нічого не може втримати	11	2,1	18	4,5	29	3,2
Інше	4	0,8	3	0,7	7	0,8
Всього	1286	249,7	933	232,7	2219	242,2

19. Яке з цих тверджень найточніше описує рівень матеріального стану Вашої сім'ї?

	ЗВО		ЗПТО		ЗЗСО		Загалом	
	Частота	%	Частота	%	Частота	%	Частота	%
Не вдається забезпечити навіть повноцінне харчування	6	1,2	3	0,8	1	0,2	10	0,8
Вистачає грошей на повноцінне харчування, але оплата житла і комунальних послуг викликає певні труднощі.	25	5,0	36	9,4	13	3,2	74	5,8
Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, але придбання одягу, взуття викликає певні труднощі	39	7,8	41	10,6	26	6,5	106	8,3
Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг та взуття, але придбання меблів чи побутових товарів (холодильника, пральної машини, телевізора) викликає певні труднощі	163	32,8	99	25,7	97	24,1	359	28,0
Вистачає грошей на повноцінне харчування, комунальні послуги, одяг, взуття, меблі, побутові товари, але на придбання цінних речей (машини, квартири) потрібно назбирати чи позичити.	223	44,9	171	44,4	184	45,8	578	45,0
Можемо дозволити собі все, що забажаємо	41	8,2	35	9,1	81	20,1	157	12,2
Всього дійсних спостережень	497	100,0	385	100,0	402	100,0	1284	100,0

53

20. Якими мовами Ви володієте і якою мірою? (Поставте відповідну позначку навпроти мов якими володієте)

Мова	Валідні (дійсні) проценти			відповіді		
	Читаю і перекладаю зі словником	Читаю і можу розмовляти	Володію вільно	Дійсні	пропущені	Дійсні, %
Українська	0,0	1,0	99,0	512	5	99,0
Російська	0,6	34,0	65,4	485	32	93,8
Англійська	31,5	55,3	13,2	461	56	89,2
Польська	56,3	37,9	5,8	206	311	39,8
Німецька	69,6	23,9	6,8	184	333	35,6

Угорська	58,3	16,7	25,0	24	493	4,6
Чеська	82,1	14,3	3,6	28	489	5,4
Словацька	82,4	17,6	0,0	17	500	3,3
Румунська	75,0	16,7	8,3	24	493	4,6
Інша	47,5	45,0	7,5	40	477	7,7

Перехресні таблиці за окремими питаннями

Таблиця 5.1

Розподіл відповідей на питання: «Чи були Ви за кордоном впродовж останніх п'яти років?» (за місцем та типом навчального закладу)

	ЗВО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
ні, ніколи	21,5	12,5	21,4	39,4	22,5
так, але дуже давно	5,4	4,2	6,7	4,5	5,8
так, один раз	18,3	15,3	15,8	16,7	16,3
так, декілька разів	28,0	37,5	28,1	16,7	27,9
так, регулярно (1 раз щороку)	12,9	9,7	10,5	12,1	11,0
так, часто	14,0	19,4	17,5	10,6	16,3
інше	-	1,4	-	-	0,2
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	ЗПТО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
ні, ніколи	51,6	29,2	54,8	38,6	48,4
так, але дуже давно	6,3	2,1	3,2	7,1	4,2
так, один раз	15,6	14,6	13,2	18,6	14,7
так, декілька разів	18,8	29,2	14,6	12,9	16,7
так, регулярно (1 раз щороку)	4,7	12,5	9,1	15,7	10,0
так, часто	3,1	12,5	5,0	7,1	6,0
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	ЗЗСО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
ні, ніколи	79,7	55,4	32,4	39,3	47,0
так, але дуже давно	5,1	6,9	3,4	3,6	4,8
так, один раз	5,1	13,1	11,4	17,9	11,9
так, декілька разів	8,5	15,4	19,9	14,3	16,2
так, регулярно (1 раз щороку)		4,6	15,9	12,5	9,7
так, часто	1,7	4,6	17,0	12,5	10,5
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 5.2

Розподіл відповідей на питання: «Якою була мета Вашої поїздки (поїздок)?» (за місцем та типом навчального закладу)

	ЗВО					ЗІТО					ЗЗСО			
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область		Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область		Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область
	%					%					%			
Відпочинок /туризм	68,8	76,4	64,0	50,0		40,0	54,2	29,7	50,0		17,9	41,1	63,1	54,4
Відвідини родичів, друзів	21,5	25,0	23,1	21,2		18,5	35,4	17,4	28,6		8,9	20,9	16,5	26,3
Спортивні змагання, виступи	2,2	6,9	10,1	4,5		3,1	2,1	5,5	5,7		3,6	7,8	12,5	12,3
Наукові конференції, олімпіади	3,2	1,4	2,4	3,0		0,0	4,2	1,8	0,0		-	-	-	-
Навчання, практика, стажування	14,0	8,3	10,1	4,5		3,1	10,4	4,6	0,0		3,6	1,6	14,2	3,5
Відрадженьня	1,1	0,0	1,7	1,5		0,0	0,0	0,5	1,4		-	-	-	-
Виконання робіт, надання послуг	14,0	5,6	10,1	9,1		4,6	8,3	5,9	1,4		-	-	-	-
Дрібна комерція (купівля-продаж товарів)	0,0	0,0	4,9	0,0		0,0	2,1	4,1	5,7		-	-	-	-
Закупівля товарів для особистого вжитку	6,5	19,4	12,6	7,6		7,7	12,5	7,3	2,9		8,9	7,0	8,5	8,8
Лікування, діагностика	0,0	0,0	0,3	1,5		1,5	0,0	0,9	1,4		0,0	0,8	1,1	0,0
Народився/народилася за кордоном	0,0	0,0	0,0	1,5		0,0	0,0	0,0	0,0		1,8	0,0	3,4	0,0
Проживав/проживала деякий час за кордоном	1,1	5,6	2,8	4,5		0,0	6,3	1,8	2,9		1,8	1,6	5,7	5,3
Ніколи не був/ не була за кордоном	20,4	11,1	20,6	39,4		50,8	29,2	53,4	32,9		75,0	51,9	30,7	38,6
Інше	0,0	0,0	0,0	1,5		0,0	0,0	0,0	0,0		1,8	0,8	0,0	0,0

Таблиця 5.3

Розподіл відповідей на питання: «Чи хтось з Ваших рідних, близьких перебуває закордоном?» (за місцем та типом навчального закладу)

	ЗВО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так, мешкають рідні	20,4	22,2	20,3	30,8	21,9
Так, мешкають члени дальшої родини	41,9	37,5	38,8	49,2	40,5
Ніхто не проживає, але їздять на заробітки	16,1	13,9	15,4	6,2	14,1
Ніхто не проживає і не їздить на заробітки, але раніше їздили	7,5	2,8	9,8	9,2	8,3
Ніхто не проживає і не їздить	20,4	30,6	23,1	10,8	22,1
Інше	0,0	0,0	0,3	1,5	0,4
Частота відповідей	106,5	106,9	107,7	107,7	107,4
	ЗПТО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так, мешкають рідні	33,8	27,1	20,1	34,8	25,7
Так, мешкають члени дальшої родини	32,3	35,4	36,5	27,5	34,2
Ніхто не проживає, але їздять на заробітки	27,7	27,1	18,7	13,0	20,2
Ніхто не проживає і не їздить на заробітки, але раніше їздили	7,7	6,3	8,7	13,0	9,0
Ніхто не проживає і не їздить	10,8	18,8	21,5	21,7	19,5
Частота відповідей	112,3	114,6	105,5	110,1	108,5
	ЗЗСО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так, мешкають рідні	22,4	17,2	15,3	26,3	18,4
Так, мешкають члени дальшої родини	29,3	37,5	44,9	54,4	41,8
Ніхто не проживає, але їздять на заробітки	27,6	35,2	9,7	17,5	21,0
Ніхто не проживає і не їздить на заробітки, але раніше їздили	17,2	8,6	11,4	1,8	10,0
Ніхто не проживає і не їздить	12,1	14,8	26,7	14,0	19,3
Інше	0,0	0,0	1,1	0,0	0,5
Частота відповідей	108,6	113,3	109,1	114,0	111,0

Таблиця 5.4

Розподіл відповідей на питання: «Чи плануєте Ви у найближчий рік поїхати за кордон (не враховуючи туристичних поїздок)?» (за місцем та типом навчального закладу)

	ЗВО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так, планую поїхати на тимчасові заробітки	19,6	23,2	18,9	15,6	19,2
Так, планую поїхати на роботу на кілька років	17,4	10,1	8,4	7,8	10,2
Так, планую виїхати на постійне проживання	7,6	2,9	2,8	10,9	4,7
Так, планую поїхати на навчання	17,4	5,8	16,4	9,4	14,3
Ні	38,0	56,5	49,0	54,7	48,7
Інше	0,0	1,4	4,5	1,6	2,9
Всього, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	ЗІТО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так, планую поїхати на тимчасові заробітки	36,9	35,4	32,0	26,1	32,2
Так, планую поїхати на роботу на кілька років	13,8	10,4	8,7	11,6	10,2
Так, планую виїхати на постійне проживання	3,1	2,1	5,9	5,8	5,0
Так, планую поїхати на навчання	9,2	10,4	6,8	8,7	8,0
Ні	36,9	39,6	44,3	46,4	42,9
Інше	0,0	2,1	2,3	1,4	1,7
Всього, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	ЗЗСО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так, планую поїхати на тимчасові заробітки	45,6	32,0	10,8	12,5	22,3
Так, планую поїхати на роботу на кілька років	10,5	2,3	6,8	5,4	5,8
Так, планую виїхати на постійне проживання	3,5	7,0	7,4	7,1	6,7
Так, планую поїхати на навчання	7,0	18,0	19,9	21,4	17,8
Ні	33,3	39,8	54,0	51,8	46,5
Інше	0,0	0,8	1,1	1,8	1,0
Всього, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 5.5

Розподіл відповідей на питання: «Чи здійснювали Ви певну підготовку для реалізації своїх міграційних планів?» (за місцем та типом навчального закладу)

	ЗВО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так	44,6	37,7	33,9	32,3	36,1
Ні	34,8	40,6	36,0	44,6	37,5
Не маю наміру мігрувати	20,7	21,7	30,1	23,1	26,4
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	ЗПТО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так	38,5	50,0	36,1	37,7	38,4
Ні	43,1	25,0	42,0	40,6	39,9
Не маю наміру мігрувати	18,5	25,0	21,9	21,7	21,7
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	ЗЗСО, %				
	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Львівська область	Чернівецька область	Середнє по 4 областях
Так	19,0	50,0	38,6	41,1	39,8
Ні	63,8	31,5	28,4	33,9	35,0
Не маю наміру мігрувати	17,2	18,5	33,0	25,0	25,2
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 5.6

Залежність бажаного рівня оплати праці від міграційних преференцій респондентів

ЗВО		Яким, на Ваш розсуд, має бути рівень середньомісячної заробітної плати в Україні, Євро (±100Євро)											Всього
		200Є	400Є	600Є	800Є	1000Є	1200Є	1400Є	1600Є	1800Є	2000Є	вище 2000Є	
Так, планую поїхати на тимчасові заробітки	%	0,0	6,2	16,5	20,6	34,0	7,2	7,2	5,2	0,0	2,1	1,0	100,0
Так, планую поїхати на роботу на кілька років		0,0	8,0	4,0	28,0	26,0	14,0	4,0	6,0	0,0	10,0	0,0	100,0
Так, планую виїхати на постійне проживання		0,0	8,7	0,0	13,0	13,0	8,7	4,3	26,1	4,3	21,7	0,0	100,0
Так, планую поїхати на навчання		0,0	5,5	17,8	12,3	23,3	13,7	13,7	2,7	4,1	6,8	0,0	100,0
Ні		0,0	6,1	14,2	19,5	28,5	10,2	7,3	2,4	2,8	8,9	0,0	100,0
Інше		0,0	0,0	14,3	0,0	64,3	14,3	0,0	7,1	0,0	0,0	0,0	100,0
Всього, середнє		0,0	6,2	13,5	18,7	28,8	10,5	7,6	4,6	2,2	7,8	0,2	100,0
ЗПТО		Яким, на Ваш розсуд, має бути рівень середньомісячної заробітної плати в Україні, Євро (±100Євро)											Всього
		200Є	400Є	600Є	800Є	1000Є	1200Є	1400Є	1600Є	1800Є	2000Є	вище 2000Є	
Так, планую поїхати на тимчасові заробітки	%	0,0	12,6	15,0	19,7	22,0	7,9	2,4	6,3	2,4	11,8	0,0	100,0
Так, планую поїхати на роботу на кілька років		0,0	7,7	10,3	10,3	33,3	2,6	7,7	5,1	5,1	17,9	0,0	100,0
Так, планую виїхати на постійне проживання		0,0	5,0	5,0	5,0	25,0	20,0	10,0	15,0	5,0	10,0	0,0	100,0
Так, планую поїхати на навчання		0,0	6,7	20,0	6,7	13,3	16,7	13,3	6,7	3,3	13,3	0,0	100,0
Ні		1,2	8,2	14,6	15,8	22,8	12,9	4,7	5,8	2,9	11,1	0,0	100,0
Інше		0,0	0,0	14,3	14,3	14,3	42,9	0,0	0,0	0,0	14,3	0,0	100,0
Всього, середнє		0,5	9,1	14,2	15,2	22,8	11,4	5,1	6,3	3,0	12,2	0,0	100,0

